

Article Arrival : 01/06/2020

Published : 25.07.2020

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2535>Reference Arıkan, M.F. & Karaca, R. (2020). "Suça Sürüklenen Çocukların Benlik Uyum Düzeylerinin Ve Psikolojik Semptomlarının Bazı Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue: 67; pp:3384-3421

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN BENLİK UYUM DÜZEYLERİNİN VE PSİKOLOJİK SEMPTOMLARININ BAZI SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ ¹

An Investigation Of The Self Compliance Levels And Psychological Symptoms Of The Children Drifted To Crime Based On Certain Socio-Demographic Variables

Doktora Öğrencisi, Mustafa Faruk ARIKAN

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İZMİR/TÜRKİYE

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2154-7131>

Prof. Dr. Rengin KARACA

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İZMİR/TÜRKİYE

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5955-0603>

ÖZET

Bu çalışmada suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeylerinin ve psikolojik semptomlarının bazı sosyodemografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçme aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Offer Benlik İmgesi Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Ölçme araçları 148 suça sürüklenen çocuğa uygulanmıştır. Analizlerde, bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında; normallik varsayımları karşılandığında t-testi, normallik varsayımları karşılanmadığında Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. İki grup için, normallik varsayımları karşılandığında Tek Yönlü Varyans Analizi ve normallik varsayımları karşılanmadığında Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeylerinde; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, kardeş sayısı, ebeveyn yoksunluğu ve bir işte çalışma durumu değişkenlerinde, gruplar arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Suça sürüklenen çocukların psikolojik semptom düzeylerinde; cinsiyet ve kardeş sayısı değişkenlerinde, gruplar arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Ulaşılan sonuçlar, ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: suç, çocuk, benlik imgesi, psikolojik semptom, sosyodemografik değişken

ABSTRACT

In this study, it is aimed to an investigation of the self compliance levels and psychological symptoms of the children drifted to crime based on certain socio-demographic variables. As a measurement tool; Personal Information Form, Offer Self-Image Questionnaire and Brief Symptom Inventory were used. Measurement tools were applied to 148 children who were drifted to crime. In the analysis, when comparing two independent groups; when normality assumptions were met t-test was used and when normality assumptions were not met Mann-Whitney U Test was used. For more than two groups, when normality assumptions were met One-way ANOVA and when normality assumptions were not met Kruskal-Wallis Test were used.

According to the findings obtained as a result of the research, in the self-adjustment levels of children who are drifted to crime; the differences between groups were found to be statistically significant in terms of gender, age, educational background, number of siblings, parental deprivation and employment status. In the psychological symptom levels of children who are drifted to crime; in gender and number of sibling variables, the differences between the groups were found to be statistically significant.

The conclusions reached are discussed in line with the relevant literature.

Key Words: crime, child, self-image, psychological symptom, sociodemographic variable

¹ Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında gerçekleştirdiği "Suça Sürüklenen Çocukların Benlik Uyum Düzeylerinin ve Psikolojik Semptomlarının İncelenmesi" başlıklı doktora tez çalışmasının bir bölümünden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Farklı disiplinlerde yapılan çalışmalarda suç ve özellikle çocuk suçluluğu, üzerinde dikkatle durulan bir sorun alanı olarak ele alınmıştır. Çocuk suçluluğunun nedenleri, önleme yolları ve suça sürüklenen çocukların yeniden topluma kazandırılması için yapılan araştırmalar ve yürütülen çalışmalar öncelikli konular olmuştur (Balkaya ve Ceylan, 2007; Bayındır, Özel ve Köksal, 2007).

Uluslararası kabul gören çocuk tanımı; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 1. Maddesinde yapılmıştır. Sözleşmeye göre; daha erken yaşta reşit olma durumu hariç olmak üzere, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk olarak kabul edilmektedir (UNICEF Türkiye, 2004: 5).

Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları, 1985) çocuk tanımının yapıldığı bir diğer uluslararası belgedir. Pekin Kurallarında yaş konusuna değinilmemiş, ancak suç olgusuna atıfta bulunulmuştur, Pekin Kuralları'nda çocuk; mevcut hukuk sistemi içinde işleyebileceği bir suç nedeni ile kendisine büyük insanlardan farklı davranılması gereken kişi olarak tanımlanmaktadır.

Türk Medeni Kanunu (2001) erginlik yaşını 18 olarak kabul etmektedir. Kanunda, 15 yaşını doldurmuş kişinin anne ve babasının rızası ile ve mahkemenin onayı ile ergin kılınabileceği belirtilmektedir. Evlenmenin kişiyi ergin kılacağı belirlenmiş ise de bu durumlarda dahi ergin kılınan kişi çocuk sayılacaktır (UNICEF Türkiye, 2013: 68).

Türk Ceza Kanunu (TCK, 2004) çocuğu, on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmaktadır. Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK, 2005) ise, daha erken yaşta ergin olsa bile on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi çocuk olarak kabul etmektedir.

Bireyleri suça yönelten çevresel faktörlerin mevcudiyeti ve suç olgusunun vücut bulduğu bir ortamın bulunması; suçun sadece çocuğa ait olmadığını göstermektedir. Literatürde, çocuğun kişilik gelişimini henüz tamamlayamamış bir birey olması nedeniyle suçlu çocuk ve çocuk suçluluğu kavramlarının tercih edilmediği görülmektedir. Suçlu çocuk kavramı yerine suça itilen çocuk veya suça sürüklenen çocuk kavramlarının kullanılmasının daha uygun olduğu vurgulanmaktadır (Gökpinar, 2007: 208; İlhan Tunç, 2008, 304).

Yasal yapımızda da suçlu çocuk yerine suça sürüklenen çocuk kavramının kullanıldığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocuk; kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk olarak tanımlanmaktadır (ÇKK, 2005).

Ülkemizde, 12-18 yaş arasındaki bireylerin işlediği suçlar için çocuk suçları kavramı kullanılmakta ve yaşın ceza sorumluluğu üzerinde etkili olduğunu kabul edilmektedir (TCK, 2004).

TCK'nda 18 yaşına kadar olan çocuklar 3 grup olarak ele alınmaktadır:

Birinci yaş grubu 11 yaş ve altı grubudur. Bu yaş grubundakiler için çocuk kavramı kullanılmaktadır.

İkinci yaş grubu 12-14 yaş grubudur. Bu yaş grubundakiler için küçük kavramı kullanılmaktadır.

Üçüncü grup 15-17 yaş grubudur. Bu yaş grubundakiler için de genç kavramı kullanılmaktadır (Gökpinar, 2007: 208; Akbulut, 2013: 549).

Literatürde çocukların işlemiş oldukları suçların zaman bağılı olarak değiştiği belirtilmektedir. Ülkemizde 90'lı yıllardan önce, adam öldürme ya da adam yaralama şeklinde gerçekleşen mala karşı işlenen suçlar, şahsa karşı işlenen suçlar ve cinsel suçlar çocuk suçlarının çoğunluğunu oluşturmaktadır. 90'lı yıllardan itibaren köklü sosyo-ekonomik değişimler ve şehirleşmeye paralel olarak çocukların işledikleri suç türleri ve toplam içindeki oranları değişmiştir.

Mala yönelik suçlarda artış görülürken, şahsa karşı işlenen suçlarda azalma görülmüştür. 1946 yılında toplam hükümlüler arasında mala yönelik suçlar nedeniyle ceza alanların %19'u gençler iken, bu oran 1996 da %56'ya ulaşmıştır. Suç türünün atmasında şehirleşme sonucu ortaya çıkan dengesiz gelir dağılımı ile sosyal kontrol mekanizmasını zayıflaması olduğu ileri sürülmektedir.

Şahsa karşı işlenen suçlarda toplam hükümlüler arasında mahkûm olan genç oranı %54'den %19'a düşmüştür. Bu suç türünün azalmasında, bireyselleşme, aile bağlarının zayıflaması ve kan davası gibi açılmaya yönelik işlenen cinayet sayısındaki azalmanın etkili olduğu iddia edilmektedir.

Ülkemizde çocukların işlediği bir diğer suç türü ise evlenme amaçlı işlenen cinsel suçlardır. Oran zaman içinde yaklaşık olarak aynı kalmakla birlikte evlenme amaçlı suçlar azalırken tecavüz suçlarında artış oluşmuştur. Cinsel suçların devamında, zayıflayan sosyal bağlar ile sosyal kontrol mekanizması nedeniyle failerin sosyal baskıdan endişe etmemelerinin etkili olduğu ileri sürülmektedir. Bunun yanında kitle iletişim araçlarında yer alan kadın düşmanı veya kadını sadece cinsel bir obje olarak sunan yayınların da etkili olduğu düşünülmektedir.

Güvenlik birine getirilen çocuklar ile ilgili olarak 1997 yılından itibaren 27 ilde istatistiki veri toplanmaya başlanmıştır. 2007 yılından sonra 81 il istatistiki veri kapsamına alınmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2014: IX). Adalet İstatistikleri verilerine göre; 2008-2016 yılları arasında toplam 859.759 çocuk suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimlerine getirilmiştir (TÜİK, 2018).

Suç istatistikleri incelendiğinde; son yıllarda güvenlik birimlerine getirilen çocuk sayısında artış olduğu görülmektedir. 2008 yılında Türkiye'de toplam 62.430 çocuk suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimlerine getirilmiştir. 2015 yılında Türkiye genelinde suça sürüklenen çocuk sayısı son on yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2016 yılında Türkiye genelinde 108.675, İzmir İlinde 8862 çocuk suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimlerine getirilmiştir. Bu çocuklar içinde, erkeklerin oranı; Türkiye geneli için %84,38 ve İzmir için %81,03'tür (TÜİK, 2018).

Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, 18 yaşından önce işlenen suçların arttığını ve yaygınlaştığını göstermektedir. Suça yönelme yaşının giderek düşmesinin yanında bireysel suçların yerini toplu suçların aldığı görülmektedir. Toplumdaki ve değer yargılarındaki hızlı değişim ve gelişmeler, aileler ekonomik yetersizlikler, çocuk sayısının fazlalığı, sevgisiz aile ortamı, aile içi sorunlar, ailenin çocuk üzerinde artan baskısı, siyasal çalkantılar ve toplumsal eşitsizliklerin gençleri suça yönelttiği belirtilmektedir (Gök, 2007, 124). Son dönemde, batı ülkelerinde gençlik çetelerinin işlediği mala karşı organize suçlara sıklıkla rastlanmaktadır (Gökpınar, 2007: 208).

Suçla ilgili davranışların doğum öncesi dönemden başlayarak bütün yaşam süresi boyunca, kişisel, biyolojik, genetik ve çevresel faktörlerin karmaşık etkileşimlerinin sonucu olarak ortaya çıktığı belirtilmektedir. Çocuk suçluluğunun nedenleri üzerine yapılan araştırmalarda, çocukların suça sürüklenmesine veya suç işlemelerine neden olan çok sayıda unsur bulunduğu görülmektedir (Ögel, 2014: 6).

Sosyal bir sorun olan çocuk suçluluğuna yol açan nedenler arasında; davranış ve kişilik bozuklukları, bunlara bağlı cinsel kimlik bozuklukları, çocukluk ve gençlik çağında başlayan psikolojik bozukluklar ve hastalıklar yer almaktadır (Köknel, 2001: 356).

Yapılan çalışmalarda; kalıtım, gelişim özellikleri, bedensel yapı, hastalık ve bozukluklar ile zekâ düzeyi gibi bireysel nedenlerin çocukların suça sürüklenmesinde dolaylı ya da doğrudan bir etkiye sahip olduğunu görülmektedir. Ancak bedensel faktörler, çocukların işlediği suçların oldukça küçük bir kısmını açıklayabilmektedir. Çocukların suça yönelmesinde önemli faktörün çevresel nedenler olduğu ileri sürülmektedir. Araştırma sonuçlarında, aile yapısının, ebeveyn tutumlarının, okul yaşantısı ve akademik başarısının, yaşanan sosyo-kültürel çevrenin, ekonomik koşulların ve göç yaşantısının, suça sürüklenmesinde etkili olduğu belirtilmektedir. Suça sürüklenmede etkili olduğu görülen bireysel ve çevresel bu faktörler, aynı zamanda çocuğun sosyalleşmesini de etkilemektedir (Işık, 2006: 291; Balkaya ve Ceylan, 2007; Bayındır, Özel ve Köksal, 2007; Ereş, 2009: 90; Gönültaş, 2009: 7; A.Kurtuluş, Salman, Günbet, Boz, Cenger ve Acar, 2009).

Benlik-imesi (self-image), bireyin kendisi, fiziki ve sosyal çevresi ile etkileşimleri sonucu sahip olduğu kendine ait duygu, değer ve kavramlar sistemidir (Ersanlı, 2013: 2) Benlik-imesi, bizim kendimize ilişkin ve biz bir toplumsal durumdan bir diğerine geçtiğimizde değişen ve görece geçici olan zihinsel resimlerdir (Onur, 1995: 52).

Benlik, kendi kişiliğimize yönelik olarak oluşturduğumuz inançlarımız ve kendimizi görüş tarzımızdan meydana gelmektedir. Bu açıdan ele alındığında benlik, kişiliğimizin öznel yanı olarak kabul edilebilir (Baymur, 1993: 267) Bireyin yeterlikleri, beden kavramı ve beden imgesi benliğini bulmada yardımcı olur.

Eğer bir birey yeteneklerinin ve yeterliliklerinin farkında olmaz ise; kim olduğunda ve kendine biçtiği değerlerde yanılığa düşebilir. Bu yanılığın sonucu, insanın başarılı olması ve gerçek benliğini bulmasını engellemiş olur (Başaran, 1996: 28).

Olumlu benlik, bireyin kendi varlığı hakkında sahip olduğu ben iyiyim, önemli amaçlarım var, kendime saygı duyuyorum gibi olumlu duyguları, düşünceleri ve inançlarını anlatmaktadır. Olumsuz benlik ise, bireyin kendi varlığı ile ilgili sahip olduğu iyi değilim, geleceğimden kaygılıyım, kendime güvenmede güçlük çekiyorum gibi olumsuz duygu, düşünce ve inançlarını anlatmaktadır (Eisenberg, S.- Delaney, J. D. (1993).

Psikolojik sağlık, çocuk veya ergenin, beklenen-beklenmeyen olaylara ve yaşadığı kriz durumlarına karşı gösterdiği uyum sürecidir. Psikolojik sağlık, tıpkı beden sağlığı gibi çeşitli nedenlerle bozulabilmektedir. Oluşan bozuklukların seyri, vakaya göre hafif veya ağır şekillerde görülebilmektedir. Psikolojik bozukluğun seyrindeki fark, yaşam koşulları ve biçimleri ile ilişkilidir. Bu bozukluklar çocuğun gelişimini geciktirebilmekte ve kalıcı izler bırakabilmektedir (Adana, 2009: 40)

Psikolojik sorunlar, bedensel hastalıklarda olduğu gibi; biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Altınel, 2008: 28). Çocuk ve ergenlerin psikolojik sağlığını bozan faktörlerin; kalıtım, doğum ve erken çocukluk dönemi travmaları, akraba evliliği, sağlık hizmetlerinde yetersizlik, eğitim yetersizlikleri, sosyoekonomik durum, kadının sosyal statüsü, şiddet, göç ve kültür çatışmaları, hızlı kentleşme ve sosyal destek sisteminin işlememesi olduğu belirtilmektedir (Altınel, 2008: 12-15; Adana, 2009: 40).

Çalışma; suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeylerinin ve psikolojik semptomlarının incelenmesini amaçlamaktadır. Suça sürüklenen çocukların, düşük ya da olumsuz benlik uyum düzeyine sahip olabilecekleri, suça sürüklenmelerinin bazı psikolojik sorunlardan kaynaklanabileceği, bu bireylerin en az bir ya da daha fazla psikolojik semptom geliştirebileceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları; Karabağlar Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM), Buca RAM, Konak RAM, Bornova RAM, Karşıyaka RAM, Çiğli RAM ile İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından adli tedbir kararı takibi gerçekleştirilen, random olarak seçilerek kendileri ile görüşülme yapılmasına izin verilen ve kendileri de bilgi vermeyi kabul eden 148 suça sürüklenen çocuktan oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamındaki, suça sürüklenen çocukların; cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, kardeş sayısı, ebeveyn yoksunluğu ve suç türü hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

2.2.2. Offer Benlik İmgesi Ölçeği

Offer Benlik İmgesi Ölçeği, 13 – 19 yaş arası ergenlerin 12 farklı alandaki uyumunu ölçmek amacıyla geliştirilen bireysel ya da grup olarak uygulanabilen, kendini değerlendirme türü bir ölçektir. Zaman sınırlaması olmaksızın uygulanabilmektedir.

Ölçeğin 99 soruluk uluslararası formu, ergenlerin benlik imgesini psikolojik, sosyal, cinsel, ailesel ve başatma olmak üzere beş boyutta değerlendirmektedir. Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Cinsel Tutumlar, Bireysel Değerler, Başatma Gücü, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Çevre Uyumu, Meslek ve Eğitim Hedefleri, Sosyal İlişkiler ve Ruh Sağlığı olmak üzere 10 alt ölçekten oluşmaktadır.

Her madde, bireyin kendisini tanımlama derecesine göre çok iyiden başlayarak hiçe kadar giden 6 seçenekten birini işaretleyerek yanıtlanmaktadır. Ölçekteki ifadelerin olumlu veya olumsuz tek yönde cevaplandırılmasını için maddelerin yarısı olumlu yarısı olumsuz ifadeler biçiminde verilmektedir. Olumsuz ifadelerin seçeneklerine verilen cevapların analizi sırasında puanlar oluşturulurken, sayısal değerleri tersine çevrilmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997).

Türkiye uyarlamasında toplam örneklemdeki güvenilirliği .88 olarak bulunmuştur. Türkçe formunun ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasında Offer Benlik İmgesi Ölçeği toplam puanları ve alt ölçek puanlarının BDÖ,

STAI – S, STAI – T, Sosyal Destek, Yasam Doyumu ve Gelecek Beklentisi gibi testlerle anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Offer Benlik İmgesi Ölçeğinde alt ölçek puanlarında artış benlik imgesinde olumsuz yönde artış anlamına geldiğinden; alt ölçeklere ait puan aritmetik ortalamasının 1 standart sapma üstü ve 1 standart sapma altı kesim noktası olarak belirlenerek, benlik imgesi üç uyum düzeyine ayrılmıştır.

Offer Benlik İmgesi Ölçeğinde benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı göstermekte, puan artışı da benlik imgesinde olumsuz yönde artış anlamına gelmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997; Damarlı, 2006, 50)

2.2.3. Kısa Semptom Envanteri

Kısa Semptom Envanteri, çeşitli psikolojik semptomlarını taramak için Derogatis tarafından geliştirilmiş, Likert tipi, kendini değerlendirme envanteridir. Türkiye uyarlaması Nesrin Hisli Şahin ve Ayşegül Durak tarafından yapılmıştır (Şahin ve Durak, 1994).

Kısa Semptom Envanteri; SCL-90-R ile yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Çetin ve Çavuşoğlu, 2009). Orijinal envanter, SCL-90-R'de olduğu gibi; 9 alt ölçek ve 3 global indeksten oluşmaktadır. Türkiye uyarlamasında; yapılan faktör analizi sonucunda envanterin; Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite olmak üzere 5 faktörden oluştuğu bulunmuştur. Envanterin 9 alt ölçeğinin güvenilirliği kapsamında elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları 0.71 ve 0.85 arasında değişmektedir. Envanterin Türkiye uyarlamasının geçerliği kapsamında, alt ölçeklerinin ve üç global indeks puanlarının Sosyal Karşılaştırma Ölçeği ile - 0.14 ve - 0.34 arasında, Boyuneğicilik Ölçeği ile 0.16 ve 0.42 arasında, Strese Yatkınlık Ölçeği ile 0.24 ve 0.36 arasında, Offer Yalnızlık Ölçeği ile - 0.34 ve - 0.57 arasında, Beck Depresyon Envanteri ile ise 0.34 ve 0.70 arasında değişen korelasyonlar gösterdiği belirlenmiştir.

Kısa Semptom Envanterinde verilen cevaplar 0 ile 4 arasında puan almaktadır. Ölçek puan aralığı 0 ile 212 arasındadır. Alt ölçeklerden alınan puanların madde sayısına bölünmesiyle semptom puanları elde edilmektedir. Alt ölçeklerden elde edilen puanların 0.00-1.50 arasında olması normal düzey psikolojik semptom; 1.51 – 2.50 arasında olması yüksek düzey psikolojik semptom ve 2.51 – 4.00 arasında olması çok yüksek düzey psikolojik semptom olduğunu göstermektedir. Envanterde, hesaplanan puanların artışı, psikolojik semptomların yoğunluğun artışı ve ruhsal açıdan olumsuz bir duruma işaret etmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997, Şahin, Durak Batıgün ve Uğurtaş, 2002; Çetin ve Çavuşoğlu, 2009).

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi IBM SPSS 17 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Suça sürüklenen çocukların psikolojik semptomları üzerinde bazı değişkenlerin farklılık yaratıp yaratmadığını belirleyebilmek amacıyla; bağımsız iki grup karşılaştırılırken normallik varsayımının karşılandığı veriler için "t testi" ve normallik varsayımının karşılanmadığı veriler üzerinde "Mann-Whitney U Testi" kullanılmıştır. İki grup fazla grup karşılaştırılırken normallik varsayımının karşılandığı veriler için "Tek Yönlü Varyans Analizi" ve normallik varsayımının karşılanmadığı araştırma verileri üzerinde ise Kruskal-Wallis Testi"nden yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Sosyodemografik Bulgular

Sosyodemografik özelliklerin betimlenmesi kapsamında; araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu ve suç türüne ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri

Sosyodemografik Değişkenler		f	%
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	12	8.1
	Erkek	136	91.9
	Toplam	148	100.0
Çocuğun Yaşı	14 Yaş	2	1.4
	15 Yaş	10	6.8
	16 Yaş	30	20.3
	17 Yaş	56	37.8

	18 Yaş	50	33.8
	Toplam	148	100.0
Çocuğun Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	3	2.0
	Ortaokul Öğrencisi	2	1.4
	Ortaokul Mezunu	64	43.2
	Lise Öğrencisi	79	53.4
	Toplam	148	100.0
Çocuğun Kardeş Sayısı	Tek çocuk	20	13.5
	İki kardeş	51	34.5
	Üç kardeş	42	28.4
	Dört veya daha fazla kardeş	35	23.6
	Toplam	148	100.0
Ebeveyn Yoksunluğu	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	73.6
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	26.4
	Toplam	148	100.0
Çocuğun Bir İşte Çalışma Durumu	Çalışmıyor	67	45.3
	Bir İşte Çalışıyor	81	54.7
	Toplam	148	100.0

Tablo 1’de yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların %91.9’unu erkeklerin (n=136) oluşturduğu, % 37.8’inin 17 yaşında (n=56) olduğu, % 53.4’ünün lise öğrenimine devam ettiği (n=79), % 34.5’inin iki kardeş olduğu (n=51), % 73.6’sının ebeveyn yoksunluğu olmadığı (n=109) ve % 54.7’sinin bir işte çalıştığı (n=81) görülmektedir.

3.2. Suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri

Suça sürüklenen çocukların benlik imgelerine ilişkin veriler Offer Benlik İmgesi Ölçeği ile elde edilmiştir. Offer Benlik İmgesi Ölçeğinin alt ölçeklerine göre; suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Offer Benlik İmgesi Ölçeği alt ölçeklerine göre suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi dağılımları

Alt Ölçekler	Olumlu Benlik Uyum Düzeyi		Orta Düzey Benlik Uyum Düzeyi		Olumsuz Benlik Uyum Düzeyi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Aile İlişkileri	24	16.2	94	63.5	30	20.3	148	100.0
Dürtü Kontrolü	18	12.2	102	68.9	28	18.9	148	100.0
Cinsel Tutumlar	18	12.2	108	73.0	22	14.9	148	100.0
Başetme Gücü	25	16.9	99	66.9	24	16.2	148	100.0
Beden İmgesi	23	15.5	99	66.9	26	17.6	148	100.0
Duyusal Düzey	29	19.6	92	62.2	27	18.2	148	100.0
Çevre Uyumu	28	18.9	91	61.5	29	19.6	148	100.0
Meslek ve Eğitim Hedefleri	29	19.6	98	66.2	21	14.2	148	100.0
Sosyal İlişkiler	32	21.6	89	60.1	27	18.2	148	100.0
Ruh Sağlığı	30	20.3	90	60.8	28	18.9	148	100.0

Tablo 2’de yer alan verilere göre, suça sürüklenen çocukların;

Ailesine yönelik duyguları ile ilgili olan Aile İlişkileri alt ölçeğine göre, %63.5’inin orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=99) olduğu,

Çevre baskılarına karşı koyma konusunda, egosunun ne kadar güçlü olduğunu ortaya koyan Dürtü Kontrolü alt ölçeğine göre, %68.9’unun orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=102) olduğu,

Cinsellikle ilgili duygularını, tutumlarını ve davranışlarını ele alan ve karşı cinsle ilişkileri konusunda bilgi veren Cinsel Tutumlar alt ölçeğine göre, %73’ünün orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=108) olduğu,

Ergenin ego gücünün bir ölçüsü olarak görülen olan ve başetme yeteneği konusunda ne hissettiği ile ilgili olan Başetme Gücü alt ölçeğine göre, %69.9’unun orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=99) olduğu,

Bedenine karşı olumlu veya olumsuz duygularını ele alan Beden İmgesi alt ölçeğine göre, %69.9’unun orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=99) olduğu,

Psikolojik yapısı içindeki duygusal uyumunu ölçen Duygusal Düzey alt ölçeğine göre, %62.2'sinin orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=92) olduğu,

Çevreye uyumda sağladığı başarı, kararlılığı ve özgüveni konusunda bilgi veren Çevre Uyumu alt ölçeğine göre, %62.5'inin orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=91) olduğu,

Mesleğe hazırlık, geleceğe yönelik planları hakkında bilgi veren Meslek ve Eğitim Hedefleri alt ölçeğine göre, %66.2'sinin orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=98) olduğu,

Arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri hakkında bilgi sağlayan Sosyal İlişkiler alt ölçeğine göre, %60.1'inin orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=89) olduğu,

Açık psikopatoloji belirtilerinin olup olmadığını ortaya koyan Ruh Sağlığı alt ölçeğine göre, %60.8'inin orta düzey benlik uyum düzeyinde (n=90) olduğu görülmektedir.

3.3. Suça sürüklenen çocukların psikolojik semptomları

Suça sürüklenen çocukların psikolojik semptomlarına ilişkin veriler Kısa Semptom Envanteri ile elde edilmiştir. Kısa Semptom Envanterinin alt ölçeklerine ve global indekslerine göre; suça sürüklenen çocukların psikolojik semptom dağılımları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Kısa Semptom Envanteri alt ölçekleri ve global indekslerine göre suça sürüklenen çocukların psikolojik semptom dağılımları

Boyutlar	Normal Düzey Psikolojik Semptom		Yüksek Düzey Psikolojik Semptom		Çok Yüksek Düzey Psikolojik Semptom		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Depresyon	112	75.7	33	23.3	3	2.0	148
Anksiyete	131	88.5	15	10.1	2	1.4	148	100.0
Olumsuz Benlik	136	91.9	11	7.4	1	0.7	148	100.0
Somatizasyon	125	84.5	21	14.2	2	1.4	148	100.0
Hostilite	95	64.2	49	33.1	4	2.7	148	100.0
Semptom Rahatsızlık İndeksi	53	35.8	73	49.3	22	14.9	148	100.0
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	123	83.1	23	15.5	2	1.4	148	100.0
Belirti Toplamı İndeksi	31	20.9	90	60.8	27	18.2	148	100.0

Tablo 3'te yer alan verilere göre, suça sürüklenen çocukların; ilgi ve zevk almada belirgin azalma, mutsuzluk, karamsarlık, enerji azalmasına bağlı zihinsel ve davranışsal yavaşlamayla uyku ve iştah sorunlarının en az iki hafta süreklilik gösterdiği ruhsal çökkünlük durumu (Görker, 2013: 9) ile ilgili semptomları sunan Depresyon alt ölçeğine göre, %75.7'sinin normal düzey psikolojik semptom (n=112) sergilediği,

Bireyin ne olduğunu bilmediği bir tehdidi hissetmesinin neticesinde ortaya çıkan huzursuzluk ve endişe durumu (Coşar Çiğerci, 2006: 43) ile ilgili semptomları sunan Anksiyete alt ölçeğine göre, %88.5'inin normal düzey psikolojik semptom (n=131) sergilediği,

Bireyin kendini başkalarıyla karşılaştırdığında kişisel yetersizlik ve küçüklük duygularına kapılarak kendini küçük, başarısız, değersiz görme ve suçluluk duyguları (Gürsu , 2012: 115) ile ilgili semptomları sunan Olumsuz Benlik alt ölçeğine göre, %91.9'unun normal düzey psikolojik semptom (n=136) sergilediği,

Bedeninde kalp-damar, mide-bağırsak, solunum ve diğer sistemlerdeki fonksiyon bozuklukları ile ilgili semptomları ve bunlara bağlı duygusal bozukluğun varlığı ile yaygınlığını (Kılıç, 1991: 46) sunan Somatizasyon alt ölçeğine göre, %84.5'inin normal düzey psikolojik semptom (n=125) sergilediği,

Bireyin diğer kişilere zarar verme ya da eşyaları tahrip etme şeklinde saldırgan davranışı (Vural ve Başar, 2006) ile ilgili semptomları sunan Hostilite alt ölçeğine göre, %64.2'sinin normal düzey psikolojik semptom (n=95) sergilediği,

Bireyin kendisinde var olan belirtilerden duyduğu sıkıntının ağırlıklı ortalamasını veren Semptom Rahatsızlık İndeksine göre, %49.3'ünün yüksek düzey psikolojik semptom (n=73) sergilediği,

Envanterin en iyi indeksi olan ve bireydeki ruhsal belirtilerden duyulan sıkıntının düzeyini gösteren Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksine göre, %83.1'inin normal düzey psikolojik semptom (n=123) sergilediği,

Bireyin kendisinde ne kadar çeşitli ruhsal belirti algıladığını ortaya koyan Belirti Toplamı İndeksine göre, %60.8'inin yüksek düzey psikolojik semptom (n=90) sergilediği görülmektedir.

3.4. Sosyodemografik Özelliklere Göre Suça Sürüklenen Çocukların Benlik Uyum Düzeyleri ve Psikolojik Semptomlarına İlişkin Bulgular

3.4.1. Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyetlerine Göre Benlik Uyum Düzeyleri ve Psikolojik Semptomlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet değişkeninin kız (n=12) kategorisi, parametrik istatistik koşullarından bağımsız değişkenin her bir kategorisi için örneklem büyüklüğünün 30'un üzerinde olması koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; non-parametrik istatistik tekniklerinden Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

Suça sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Suça sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları

Benlik Uyum Düzeyi	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	U	z	p
Aile İlişkileri	Kız	12	87.83	1054.00	656.000	-1.125	.261
	Erkek	136	73.32	9972.00			
	Toplam	148					
Dürtü Kontrolü	Kız	12	86.71	1040.50	669.500	-1.031	.302
	Erkek	136	73.42	9985.50			
	Toplam	148					
Cinsel Tutumlar	Kız	12	99.25	1191.00	519.000*	-2.091	.037
	Erkek	136	72.32	9835.00			
	Toplam	148					
Başetme Gücü	Kız	12	79.08	949.00	761.000	-0.388	.698
	Erkek	136	74.10	10077.00			
	Toplam	148					
Beden İmgesi	Kız	12	74.96	899.50	810.500	-0.039	.969
	Erkek	136	74.46	10126.50			
	Toplam	148					
Duygusal Düzey	Kız	12	98.08	1177.00	533.000*	-1.990	.047
	Erkek	136	72.42	9849.00			
	Toplam	148					
Çevre Uyumu	Kız	12	66.25	795.00	717.000	-0.696	.486
	Erkek	136	75.23	10231.00			
	Toplam	148					
Meslek ve Eğitim Hedefleri	Kız	12	72.13	865.50	787.500	-0.201	.841
	Erkek	136	74.71	10160.50			
	Toplam	148					
Sosyal İlişkiler	Kız	12	72.71	872.50	794.500	-0.151	.880
	Erkek	136	74.66	10153.50			
	Toplam	148					
Ruh Sağlığı	Kız	12	90.71	1088.50	621.500	-1.368	.171
	Erkek	136	73.07	9937.50			
	Toplam	148					

* $p < .05$

Tablo 4'de göre; suça sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Cinsel Tutumlar (U=519.000; z=-2.091; p=.037; r=.172) benlik uyum düzeyi puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı ($p < .05$),

Duygusal Düzey (U=533.000; z=-1.990; p=.047; r=.164) benlik uyum düzeyi puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

Cinsel Tutumlar benlik uyum düzeyinde; suça sürüklenen kız çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=99.25$), suça sürüklenen erkek çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=72.32$) daha yüksektir. Benlik uyum düzeyi

puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden; söz konusu farklılık suçta sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların, cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; suçta sürüklenen kız çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Duygusal Düzey (benlik uyum düzeyinde suçta sürüklenen kız çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=98.08$), suçta sürüklenen erkek çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=72.42$) daha yüksektir. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden; söz konusu farklılık suçta sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların, kendi psikolojik yapısı içindeki duygusal uyumunda; suçta sürüklenen kız çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Tablo 4'de yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda; Aile İlişkileri ($U=656.000$; $z=-1.125$; $p=.261$), Dürtü Kontrolü ($U=669.500$; $z=-1.031$; $p=.302$), Başetme Gücü ($U=761.000$; $z=-0.388$; $p=.698$), Beden İmgesi ($U=810.500$; $z=-0.039$; $p=.969$), Çevre Uyumu ($U=717.000$; $z=-0.696$; $p=.486$), Meslek ve Eğitim Hedefleri ($U=787.500$; $z=-0.201$; $p=.841$), Sosyal İlişkiler ($U=794.500$; $z=-0.151$; $p=.880$) ve Ruh Sağlığı ($U=621.500$; $z=-1.368$; $p=.171$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Suçta sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Suça sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları

Psikolojik Semptomlar	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	U	z	p
Depresyon	Kız	12	107.46	1289.50	420.500**	-2.782	.005
	Erkek	136	71.59	9736.50			
	Toplam	148					
Anksiyete	Kız	12	90.42	1085.00	625.000	-1.344	.179
	Erkek	136	73.10	9941.00			
	Toplam	148					
Olumsuz Benlik	Kız	12	90.33	1084.00	626.000	-1.337	.181
	Erkek	136	73.10	9942.00			
	Toplam	148					
Somatizasyon	Kız	12	83.96	1007.50	702.500	-0.800	.424
	Erkek	136	73.67	10018.50			
	Toplam	148					
Hostilite	Kız	12	83.17	998.00	712.000	-0.732	.464
	Erkek	136	73.74	10028.00			
	Toplam	148					
Semptom Rahatsızlık İndeksi	Kız	12	102.92	1235.00	475.000*	-2.396	.017
	Erkek	136	71.99	9791.00			
	Toplam	148					
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	Kız	12	94.33	1132.00	578.000	-1.672	.094
	Erkek	136	72.75	9894.00			
	Toplam	148					
Belirti Toplamı İndeksi	Kız	12	82.88	994.50	715.500	-0.706	.480
	Erkek	136	73.76	10031.50			
	Toplam	148					

* $p<.05$

** $p<.005$

Tablo 5'te yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Depresyon ($U=420.500$; $z=-2.782$; $p=.005$; $r=.229$) psikolojik semptom puanları arasındaki fark istatistiksel olarak yüksek düzeyde anlamlı ($p<.005$),

Semptom Rahatsızlık İndeksi ($U=475.000$; $z=-2.396$; $p=.017$; $r=.197$) psikolojik semptom puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.05$).

Depresyon psikolojik semptom puanlarında, suça sürüklenen kız çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=107.46$) suça sürüklenen erkek çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=71.59$) daha yüksektir. Kısa Semptom Envanterinde puanların artışı psikolojik semptomların yoğunluğunun artmasına ve ruhsal açıdan olumsuz bir duruma işaret ettiğinden; söz konusu farklılık suça sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların yaşarla ilgili ilişkilerden kaçma, karamsarlık, motivasyon ve enerji azalması ile intihar ile ilgili düşüncelerinin; suça sürüklenen kız çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Semptom Rahatsızlık İndeksi psikolojik semptom puanlarında kız çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=102.92$) suça sürüklenen erkek çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=71.99$) daha yüksektir. Kısa Semptom Envanterinde puanların artışı psikolojik semptomların yoğunluğunun artmasına ve ruhsal açıdan olumsuz bir duruma işaret ettiğinden; söz konusu farklılık suça sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların, kendisinde var olan belirtilerden duyduğu ortalama sıkıntının; kız çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Tablo 13'te yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların cinsiyet değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda; Anksiyete ($U=625.000$; $z=-1.344$; $p=.179$), Olumsuz Benlik ($U=626.000$; $z=-1.337$; $p=.181$), Somatizasyon ($U=702.500$; $z=-0.800$; $p=.424$), Hostilite ($U=712.000$; $z=-0.732$; $p=.464$), Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ($U=578.000$; $z=-1.672$; $p=.094$) ve Belirti Toplamı İndeksi ($U=715.500$; $z=-0.706$; $p=.480$) psikolojik semptom puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

3.4.2. Suça Sürüklenen Çocukların Yaşlarına Göre Benlik Uyum Düzeyleri ve Psikolojik Semptomlarına İlişkin Bulgular

Yaş değişkeninin 14 yaş ($n=2$) ve 15 yaş ($n=10$) kategorileri, parametrik istatistik koşullarından bağımsız değişkenin her bir kategorisi için örneklem büyüklüğünün 30'un üzerinde olması koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; Offer Benlik İmgesi Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri puanlarının analizinde non-parametrik istatistik tekniklerinden Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır.

Suça sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Suça sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p	Anlamlı Fark
Aile İlişkileri	14 Yaş	2	61.50	1.706	4	.790	
	15 Yaş	10	65.30				
	16 Yaş	30	69.08				
	17 Yaş	56	78.79				
	18 Yaş	50	75.30				
	Toplam	148					
Dürtü Kontrolü	14 Yaş	2	75.75	2.165	4	.706	
	15 Yaş	10	57.90				
	16 Yaş	30	73.05				
	17 Yaş	56	73.96				
	18 Yaş	50	79.24				
	Toplam	148					
Cinsel Tutumlar	14 Yaş	2	133.75	11.614*	4	.020	14 – 18*
	15 Yaş	10	92.30				
	16 Yaş	30	64.12				
	17 Yaş	56	82.76				
	18 Yaş	50	65.55				
	Toplam	148					
Başatme Gücü	14 Yaş	2	72.50	1.283	4	.864	
	15 Yaş	10	83.30				
	16 Yaş	30	74.78				

	17 Yaş	56	77.15			
	18 Yaş	50	69.68			
	Toplam	148				
	14 Yaş	2	39.25			
	15 Yaş	10	90.60			
Beden İmgesi	16 Yaş	30	70.38	5.588	4	.232
	17 Yaş	56	81.05			
	18 Yaş	50	67.82			
	Toplam	148				
	14 Yaş	2	73.00			
	15 Yaş	10	64.55			
Duygusal Düzey	16 Yaş	30	73.68	0.863	4	.930
	17 Yaş	56	77.57			
	18 Yaş	50	73.60			
	Toplam	148				
	14 Yaş	2	15.75			
	15 Yaş	10	91.95			
Çevre Uyumu	16 Yaş	30	83.32	8.866	4	.065
	17 Yaş	56	76.49			
	18 Yaş	50	65.84			
	Toplam	148				
	14 Yaş	2	16.00			
	15 Yaş	10	70.70			
Meslek ve Eğitim Hedefleri	16 Yaş	30	79.40	5.670	4	.225
	17 Yaş	56	79.29			
	18 Yaş	50	69.29			
	Toplam	148				
	14 Yaş	2	31.75			
	15 Yaş	10	91.10			
Sosyal İlişkiler	16 Yaş	30	69.30	5.665	4	.226
	17 Yaş	56	80.33			
	18 Yaş	50	69.48			
	Toplam	148				
	14 Yaş	2	53.00			
	15 Yaş	10	61.70			
Ruh Sağlığı	16 Yaş	30	66.87	5.533	4	.237
	17 Yaş	56	84.31			
	18 Yaş	50	71.51			
	Toplam	148				

* $p < .05$

Tablo 6'da yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre benlik uyum düzeyleri sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda;

Cinsel Tutumlar ($\chi^2=11.614$; $sd=4$; $p=.020$) benlik uyum düzeyinde; yaş gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın;

14 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ile 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ($U=6.000$; $z=-2.103$; $p=.035$; $r=.292$),

17 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ile 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ($U=1069.000$; $z=-2.100$; $p=.036$; $r=.204$) arasında gerçekleştiği belirlenmiştir ($p < .05$). Tablo 14'te yer alan verilere göre;

14 yaşında olan suça sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=133.75$) 18 yaşındaki suça sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=65.55$) daha yüksektir. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden; söz konusu farklılık 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. 18 yaşında olan suça sürüklenen çocukların cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; 14 yaşında olan suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

17 yaşında olan suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=82.76$) 18 yaşında olan suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=65.55$) daha yüksektir. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden; söz konusu farklılık 18 yaşında olan suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. 18 yaşında olan suçta sürüklenen çocukların cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; 17 yaşında olan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Tablo 6'da yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre benlik uyum düzeyleri sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda; Aile İlişkileri ($\chi^2=1.706$; $sd=4$; $p=.790$), Dürtü Kontrolü ($\chi^2=2.165$; $sd=4$; $p=.706$), Başetme Gücü ($\chi^2=1.283$; $sd=4$; $p=.864$), Beden İmgesi ($\chi^2=5.588$; $sd=4$; $p=.232$), Duygusal Düzey ($\chi^2=0.863$; $sd=4$; $p=.930$), Çevre Uyumu ($\chi^2=8.866$; $sd=4$; $p=.065$), Meslek ve Eğitim Hedefleri ($\chi^2=5.670$; $sd=4$; $p=.225$), Sosyal İlişkiler ($\chi^2=5.665$; $sd=4$; $p=.226$) ve Ruh Sağlığı ($\chi^2=5.533$; $sd=4$; $p=.237$) benlik uyum düzeylerinde, grupların sıralamalar ortalamaları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Suçta sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşımını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Suçta sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşımını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Depresyon	14 Yaş	2	77.75	1.106	4	.893
	15 Yaş	10	61.50			
	16 Yaş	30	73.80			
	17 Yaş	56	76.80			
	18 Yaş	50	74.81			
	Toplam	148				
Anksiyete	14 Yaş	2	87.25	1.963	4	.743
	15 Yaş	10	67.20			
	16 Yaş	30	66.50			
	17 Yaş	56	76.65			
	18 Yaş	50	77.84			
	Toplam	148				
Olumsuz Benlik	14 Yaş	2	54.75	0.947	4	.918
	15 Yaş	10	78.80			
	16 Yaş	30	70.40			
	17 Yaş	56	76.67			
	18 Yaş	50	74.46			
	Toplam	148				
Somatizasyon	14 Yaş	2	54.50	0.696	4	.952
	15 Yaş	10	78.15			
	16 Yaş	30	71.95			
	17 Yaş	56	74.43			
	18 Yaş	50	76.18			
	Toplam	148				
Hostilite	14 Yaş	2	54.75	1.795	4	.773
	15 Yaş	10	59.65			
	16 Yaş	30	76.70			
	17 Yaş	56	75.30			
	18 Yaş	50	76.04			
	Toplam	148				
Semptom Rahatsızlık İndeksi	14 Yaş	2	80.00	0.250	4	.993
	15 Yaş	10	74.25			
	16 Yaş	30	77.00			
	17 Yaş	56	72.61			
	18 Yaş	50	74.95			
	Toplam	148				

Semptom Rahatsızlık İndeksi	14 Yaş	2	80.00	0.250	4	.993
	15 Yaş	10	74.25			
	16 Yaş	30	77.00			
	17 Yaş	56	72.61			
	18 Yaş	50	74.95			
	Toplam	148				
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	14 Yaş	2	66.50	0.495	4	.974
	15 Yaş	10	68.50			
	16 Yaş	30	72.00			
	17 Yaş	56	76.31			
	18 Yaş	50	75.49			
	Toplam	148				
Belirti Toplamı İndeksi	14 Yaş	2	61.00	1.151	4	.886
	15 Yaş	10	64.85			
	16 Yaş	30	71.18			
	17 Yaş	56	76.21			
	18 Yaş	50	77.04			
	Toplam	148				

Tablo 7’de yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre psikolojik semptom puanları sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda; Depresyon ($x^2=1.106$; $sd=4$; $p=.893$), Anksiyete ($x^2=1.963$; $sd=4$; $p=.743$), Olumsuz Benlik ($x^2=0.947$; $sd=4$; $p=.918$), Somatizasyon ($x^2=0.696$; $sd=4$; $p=.952$), Hostilite ($x^2=1.795$; $sd=4$; $p=.773$), Semptom Rahatsızlık İndeksi ($x^2=0.250$; $sd=4$; $p=.993$), Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ($x^2=0.495$; $sd=4$; $p=.974$) ve Belirti Toplamı İndeksi ($x^2=1.151$; $sd=4$; $p=.886$) psikolojik semptom puanlarında, grupların sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

3.4.3. Suça Sürüklenen Çocukların Öğrenim Durumuna Göre Benlik Uyum Düzeyleri ve Psikolojik Semptomlarına İlişkin Bulgular

Öğrenim durumu değişkeninin ilkökul mezunu, örgün eğitime devam etmedi ($n=3$) ve ortaokul öğrencisi ($n=10$) kategorileri, parametrik istatistik koşullarından bağımsız değişkenin her bir kategorisi için örneklem büyüklüğünün 30’un üzerinde olması koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; Offer Benlik İmgesi Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri puanlarının analizinde non-parametrik istatistik tekniklerinden Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır.

Suçta sürüklenen çocukların öğrenim durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Suça sürüklenen çocukların öğrenim durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p	Anlamlı Fark
Aile İlişkileri	İlkokul Mezunu.	3	73.33	0.445	3	.931	
	Ortaokul Öğrencisi	2	89.25				
	Ortaokul Mezunu	64	72.52				
	Lise Öğrencisi	79	75.77				
	Toplam	148					
	Dürtü Kontrolü	İlkokul Mezunu.	3				
Ortaokul Öğrencisi		2	124.25				
Ortaokul Mezunu		64	74.63				
Lise Öğrencisi		79	72.14				
Toplam		148					
Cinsel Tutumlar		İlkokul Mezunu.	3	81.83	6.418	3	.093
	Ortaokul Öğrencisi	2	145.25				
	Ortaokul Mezunu	64	76.81				
	Lise Öğrencisi	79	70.56				
	Toplam	148					

Başetme Gücü	İlkokul Mezunu.	3	57.83	3.287	3	.350	
	Ortaokul Öğrencisi	2	86.75				
	Ortaokul Mezunu	64	68.20				
	Lise Öğrencisi	79	79.92				
	Toplam	148					
Beden İmgesi	İlkokul Mezunu.	3	44.50	3.743	3	.133	
	Ortaokul Öğrencisi	2	89.75				
	Ortaokul Mezunu	64	69.30				
	Lise Öğrencisi	79	79.47				
	Toplam	148					
Duygusal Düzey	İlkokul Mezunu.	3	97.17	5.596	3	.133	
	Ortaokul Öğrencisi	2	135.50				
	Ortaokul Mezunu	64	70.20				
	Lise Öğrencisi	79	75.58				
	Toplam	148					
Çevre Uyumu	İlkokul Mezunu.	3	105.50	3.037	3	.386	
	Ortaokul Öğrencisi	2	51.75				
	Ortaokul Mezunu	64	70.41				
	Lise Öğrencisi	79	77.21				
	Toplam	148					
Meslek ve Eğitim Hedefleri	İlkokul Mezunu.	3	51.50	7.982*	3	.046	<i>Ortaokul mezunu – Lise öğrencisi*</i>
	Ortaokul Öğrencisi	2	46.50				
	Ortaokul Mezunu	64	65.49				
	Lise Öğrencisi	79	83.38				
	Toplam	148					
Sosyal İlişkiler	İlkokul Mezunu.	3	70.33	1.433	3	.698	
	Ortaokul Öğrencisi	2	88.00				
	Ortaokul Mezunu	64	70.03				
	Lise Öğrencisi	79	77.94				
	Toplam	148					
Ruh Sağlığı	İlkokul Mezunu.	3	93.00	0.614	3	.893	
	Ortaokul Öğrencisi	2	68.75				
	Ortaokul Mezunu	64	74.60				
	Lise Öğrencisi	79	73.86				
	Toplam	148					

* $p < .05$

Tablo 8’de yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların öğrenim durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda;

Meslek ve Eğitim Hedefleri ($x_2=7.982$; $sd=3$; $p=.046$) benlik uyum düzeyinde, öğrenim durumu gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen non-parametrik Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın;

Ortaokul mezunu olan suça sürüklenen çocuklar ile lise öğrencisi olan suça sürüklenen çocuklar ($U=1918.500$; $z=-2.482$; $p=.013$; $r=.208$) arasında gerçekleştiği belirlenmiştir ($p < .05$). Tablo 16’da yer alan verilere göre;

Ortaokul mezunu olan suça sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=65.49$) lise öğrencisi olan suça sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=83.38$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; ortaokul mezunu suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Ortaokul mezunu suça sürüklenen çocukların; mesleğe hazırlık, geleceğe yönelik planlar, çalışma ve iş konusundaki tutumlarında; lise öğrencisi suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Tablo 16’da yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların öğrenim durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda; Aile İlişkileri ($x^2=0.445$; $sd=3$; $p=.931$), Dürtü Kontrolü ($x^2=4.069$; $sd=3$; $p=.254$), Cinsel Tutumlar ($x^2=6.418$; $sd=3$; $p=.093$), Başetme Gücü ($x^2=3.287$; $sd=3$; $p=.350$), Beden İmgesi ($x^2=3.743$; $sd=3$; $p=.291$), Duygusal Düzey ($x^2=5.596$; $sd=3$; $p=.133$), Çevre Uyumu ($x^2=3.037$; $sd=3$; $p=.386$), Sosyal İlişkiler ($x^2=1.433$; $sd=3$; $p=.698$) ve Ruh Sağlığı ($x^2=0.614$; $sd=3$; $p=.893$) benlik uyum düzeylerinde, grupların sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Suçta sürüklenen çocukların öğrenim durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Suça sürüklenen çocukların öğrenim durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Depresyon	İlkokul Mezunu.	3	127.17	6.086	3	.107
	Ortaokul Öğrencisi	2	108.50			
	Ortaokul Mezunu	64	74.11			
	Lise Öğrencisi	79	71.96			
	Toplam	148				
Anksiyete	İlkokul Mezunu.	3	100.00	4.778	3	.189
	Ortaokul Öğrencisi	2	127.00			
	Ortaokul Mezunu	64	76.25			
	Lise Öğrencisi	79	70.78			
	Toplam	148				
Olumsuz Benlik	İlkokul Mezunu.	3	107.67	4.188	3	.242
	Ortaokul Öğrencisi	2	111.00			
	Ortaokul Mezunu	64	76.88			
	Lise Öğrencisi	79	70.39			
	Toplam	148				
Somatizasyon	İlkokul Mezunu.	3	114.33	3.491	3	.322
	Ortaokul Öğrencisi	2	86.75			
	Ortaokul Mezunu	64	76.66			
	Lise Öğrencisi	79	70.92			
	Toplam	148				
Hostilite	İlkokul Mezunu.	3	100.50	3.871	3	.276
	Ortaokul Öğrencisi	2	121.75			
	Ortaokul Mezunu	64	71.48			
	Lise Öğrencisi	79	74.77			
	Toplam	148				
Semptom Rahatsızlık İndeksi	İlkokul Mezunu.	3	110.17	6.011	3	.111
	Ortaokul Öğrencisi	2	123.50			
	Ortaokul Mezunu	64	77.35			
	Lise Öğrencisi	79	69.59			
	Toplam	148				
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	İlkokul Mezunu.	3	116.00	4.912	3	.178
	Ortaokul Öğrencisi	2	113.00			
	Ortaokul Mezunu	64	75.38			
	Lise Öğrencisi	79	71.23			
	Toplam	148				
Belirti Toplamı İndeksi	İlkokul Mezunu.	3	108.33	2.628	3	.453
	Ortaokul Öğrencisi	2	96.25			
	Ortaokul Mezunu	64	75.09			
	Lise Öğrencisi	79	72.19			
	Toplam	148				

Tablo 9’da yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların öğrenim durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanları sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda; Depresyon ($x^2=6.086$; $sd=3$; $p=.107$), Anksiyete ($x^2=4.778$; $sd=3$; $p=.189$), Olumsuz Benlik ($x^2=4.188$; $sd=3$; $p=.242$), Somatizasyon ($x^2=3.491$; $sd=3$; $p=.322$), Hostilite ($x^2=3.871$; $sd=3$; $p=.276$), Semptom Rahatsızlık İndeksi ($x^2=6.011$; $sd=3$; $p=.111$), Rahatsızlık

Ciddiyeti İndeksi ($x_2=4.912$; $sd=3$; $p=.178$) ve Belirti Toplamı İndeksi ($x_2=2.628$; $sd=3$; $p=.453$) psikolojik semptom puanlarında, gruplarının sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

3.4.4. Suça Sürüklenen Çocukların Kardeş Sayısı Durumuna Göre Benlik Uyum Düzeyleri ve Psikolojik Semptomlarına İlişkin Bulgular

Kardeş sayısı değişkeninin tek çocuk ($n=12$) kategorisi, parametrik istatistik koşullarından bağımsız değişkenin her bir kategorisi için örneklem büyüklüğünün 30'un üzerinde olması koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; non-parametrik istatistik tekniklerinden Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır.

Suça sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Suça sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p	Anlamlı Fark
Aile İlişkileri	Tek çocuk	20	85.18	4.388	3	.223	
	İki kardeş	51	74.83				
	Üç kardeş	42	64.10				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	80.40				
	Toplam	148					
Dürtü Kontrolü	Tek çocuk	20	91.95	10.764*	3	.013	<i>Tek çocuk – İki kardeş Tek çocuk – Üç kardeş İki kardeş – dört veya daha fazla kardeş Üç kardeş – dört veya daha fazla kardeş</i>
	İki kardeş	51	65.27				
	Üç kardeş	42	66.17				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	87.97				
	Toplam	148					
Cinsel Tutumlar	Tek çocuk	20	66.78	1.964	3	.580	
	İki kardeş	51	80.76				
	Üç kardeş	42	71.67				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	73.19				
	Toplam	148					
Başetme Gücü	Tek çocuk	20	84.80	6.447	3	.092	
	İki kardeş	51	70.27				
	Üç kardeş	42	64.90				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	86.29				
	Toplam	148					
Beden İmgesi	Tek çocuk	20	82.50	2.915	3	.405	
	İki kardeş	51	79.29				
	Üç kardeş	42	72.11				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	65.81				
	Toplam	148					
Duygusal Düzey	Tek çocuk	20	92.80	5.523	3	.137	
	İki kardeş	51	67.51				
	Üç kardeş	42	71.19				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	78.20				
	Toplam	148					
Çevre Uyumu	Tek çocuk	20	77.33	0.386	3	.943	
	İki kardeş	51	73.87				
	Üç kardeş	42	71.81				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	77.03				
	Toplam	148					
Meslek ve Eğitim Hedefleri	Tek çocuk	20	86.48	3.048	3	.384	
	İki kardeş	51	76.13				
	Üç kardeş	42	66.69				
	Dört veya Üstü Kardeş	35	74.66				
	Toplam	148					
Sosyal İlişkiler	Tek çocuk	20	101.58	10.080*	3	.018	<i>Tek çocuk – İki kardeş</i>

Üç kardeş çocuk suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}$ sıra=66.17), dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}$ sıra=87.97) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; üç kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Üç kardeş suçta sürüklenen çocukların, egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Sosyal İlişkiler ($x^2=10.080$; $sd=3$; $p=.018$) benlik uyum düzeyinde, anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda farklılığın;

Tek çocuk suçta sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar ($U=283.500$; $z=-2.900$; $p=.004$; $r=.344$)

Tek çocuk suçta sürüklenen çocuklar ile üç kardeş suçta sürüklenen çocuklar ($U=230.000$; $z=-2.867$; $p=.004$; $r=.364$),

Tek çocuk suçta sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocuklar ($U=225.000$; $z=-2.192$; $p=.028$; $r=.296$) arasında gerçekleştiği belirlenmiştir. Tablo 22’de yer alan verilere göre;

Tek çocuk suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}$ sıra=101.58), iki kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}$ sıra=69.93) daha yüksektir. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. İki kardeş suçta sürüklenen çocukların, arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; tek çocuk suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü orta düzeydedir.

Tek çocuk suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}$ sıra=101.58), üç kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}$ sıra=66.44) daha yüksektir. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; üç kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Üç kardeş suçta sürüklenen çocukların, arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; tek çocuk suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü orta düzeydedir.

Tek çocuk suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}$ sıra=101.58), dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}$ sıra=75.36) daha yüksektir. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocukların, arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; tek çocuk suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Tablo 10’da yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre benlik uyum düzeyleri sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda; Aile İlişkileri ($x^2=4.388$; $sd=3$; $p=.223$), Cinsel Tutumlar ($x^2=1.964$; $sd=3$; $p=.580$), Başetme Gücü ($x^2=6.447$; $sd=3$; $p=.092$), Beden İmgesi ($x^2=2.915$; $sd=3$; $p=.405$), Duygusal Düzey ($x^2=5.523$; $sd=3$; $p=.137$), Çevre Uyumu ($x^2=0.386$; $sd=3$; $p=.943$), Meslek ve Eğitim Hedefleri ($x^2=3.048$; $sd=3$; $p=.384$) ve Ruh Sağlığı ($x^2=4.432$; $sd=3$; $p=.218$) benlik uyum düzeylerinde, grupların sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Suçta sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşımını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H sonuçları ise Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Suçta sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşımını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$ sıra	x^2	sd	p	Anlamlı Fark
Depresyon	Tek Çocuk	20	86.60	5.428	3	.143	
	İki Kardeş	51	63.90				
	Üç Kardeş	42	77.17				
	Dört / Üstü Kardeş	35	79.83				
	Toplam	148					

Anksiyete	Tek Çocuk	20	79.18	1.392	3	.707	
	İki Kardeş	51	70.19				
	Üç Kardeş	42	72.93				
	Dört / Üstü Kardeş	35	80.00				
	Toplam	148					
Olumsuz Benlik	Tek Çocuk	20	92.08	4.879	3	.181	
	İki Kardeş	51	70.47				
	Üç Kardeş	42	68.38				
	Dört / Üstü Kardeş	35	77.67				
	Toplam	148					
Somatizasyon	Tek Çocuk	20	94.65	10.788*	3	.013	<i>Tek çocuk – İki kardeş İki kardeş – Üç kardeş İki kardeş – Dört veya üstü kardeş kardeş</i>
	İki Kardeş	51	60.33				
	Üç Kardeş	42	78.79				
	Dört / Üstü Kardeş	35	78.49				
	Toplam	148					
Hostilite	Tek Çocuk	20	89.25	3.064	3	.382	
	İki Kardeş	51	69.59				
	Üç Kardeş	42	73.86				
	Dört / Üstü Kardeş	35	74.00				
	Toplam	148					
Semptom Rahatsızlık İndeksi	Tek Çocuk	20	79.50	3.821	3	.281	
	İki Kardeş	51	67.72				
	Üç Kardeş	42	71.64				
	Dört / Üstü Kardeş	35	84.96				
	Toplam	148					
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	Tek Çocuk	20	88.25	4.860	3	.182	
	İki Kardeş	51	65.62				
	Üç Kardeş	42	74.04				
	Dört / Üstü Kardeş	35	80.14				
	Toplam	148					
Belirti Toplamı İndeksi	Tek Çocuk	20	88.63	3.928	3	.269	
	İki Kardeş	51	66.82				
	Üç Kardeş	42	75.12				
	Dört / Üstü Kardeş	35	76.87				
	Toplam	148					

* $p < .05$

Tablo 11’de yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre psikolojik semptom puanları sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda;

Somatizasyon ($\chi^2=10.788$; $sd=3$; $p=.013$) psikolojik semptom puanlarında; kardeş sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen non-parametrik Mann Whitney-U uygulanmıştır. Somatizasyon psikolojik semptom puanında, anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık;

Tek çocuk suçta sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar ($U=296.000$; $z=-2.753$; $p=.006$; $r=.327$),

İki kardeş suçta sürüklenen çocuklar ile üç kardeş suçta sürüklenen çocuklar ($U=788.500$; $z=-2.192$; $p=.028$; $r=.227$),

İki kardeş suçta sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocuklar ($U=666.500$; $z=-1.998$; $p=.046$; $r=.215$) arasında gerçekleştiği belirlenmiştir ($p < .05$). Tablo 23’de yer alan verilere göre;

Tek çocuk suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}_{sıra}=94.65$) iki kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}_{sıra}=60.33$) daha yüksektir. Kısa Semptom Envanterinde puanların artışı psikolojik

semptomların yoğunluğunun artmasına ve ruhsal açıdan olumsuz bir duruma işaret ettiğinden; söz konusu farklılık iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. İki kardeş suçta sürüklenen çocukların bedeninde kalp-damar, mide-bağırsak, solunum ve diğer sistemlerdeki fonksiyon bozuklukları ile ilgili semptomlarının ve bunlara bağlı duygusal bozukluklarının; suçta sürüklenen tek çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü orta düzeydedir.

İki kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}$ sıra=60.33), üç kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}$ sıra=78.79) daha düşüktür. Kısa Semptom Envanterinde puanların artışı psikolojik semptomların yoğunluğunun artmasına ve ruhsal açıdan olumsuz bir duruma işaret ettiğinden; söz konusu farklılık iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suçta sürüklenen iki kardeş çocukların bedeninde kalp-damar, mide-bağırsak, solunum ve diğer sistemlerdeki fonksiyon bozuklukları ile ilgili semptomlarının ve bunlara bağlı duygusal bozukluklarının; üç kardeş suçta sürüklenen çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

İki kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalaması ($\bar{x}$ sıra=60.33), dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocukların sıra ortalamasından ($\bar{x}$ sıra=78.49) daha düşüktür. Kısa Semptom Envanterinde puanların artışı psikolojik semptomların yoğunluğunun artmasına ve ruhsal açıdan olumsuz bir duruma işaret ettiğinden; söz konusu farklılık iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suçta sürüklenen iki kardeş çocukların bedeninde kalp-damar, mide-bağırsak, solunum ve diğer sistemlerdeki fonksiyon bozuklukları ile ilgili semptomlarının ve bunlara bağlı duygusal bozukluklarının; dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Tablo 11'de yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre psikolojik semptom puanları sıralamalar ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda; Depresyon ($\chi^2=5.428$; $sd=3$; $p=.143$), Anksiyete ($\chi^2=1.392$; $sd=3$; $p=.707$), Olumsuz Benlik ($\chi^2=4.879$; $sd=3$; $p=.181$), Hostilite ($\chi^2=3.064$; $sd=3$; $p=.382$), Semptom Rahatsızlık İndeksi ($\chi^2=3.821$; $sd=3$; $p=.281$), Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ($\chi^2=4.860$; $sd=3$; $p=.182$) ve Belirti Toplamı İndeksi ($\chi^2=3.928$; $sd=3$; $p=.269$) psikolojik semptom puanlarında, gruplarının sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

3.4.5. Suçta Sürüklenen Çocukların Ebeveyn Yoksunluğu Durumuna Göre Benlik Uyum Düzeyleri ve Psikolojik Semptomlarına İlişkin Bulgular

Offer Benlik İmgesi Ölçeğinin normallik varsayımı koşulunu karşılayan Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Cinsel Tutumlar, Başetme Gücü, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Çevre Uyumu, Sosyal İlişkiler ve Ruh Sağlığı alt ölçek puanlarının, ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla; Bağımsız Örneklem t Testi uygulanmıştır. Meslek ve Eğitim Hedefleri ($z=.722$; $p<.05$) alt ölçeği ise normallik varsayımı koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; non-parametrik istatistik tekniklerinden Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

Kısa Semptom Envanterinin normallik varsayımı koşulunu karşılayan Hostilite, Semptom Rahatsızlık İndeksi, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi alt ölçek puanlarının, ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla; Bağımsız Örneklem t Testi uygulanmıştır. Depresyon ($z=1.598$; $p<.05$), Anksiyete ($z=1.662$; $p<.05$), Olumsuz Benlik ($z=1.566$; $p<.05$) ve Somatizasyon ($z=1.814$; $p<.05$) alt ölçekleri normallik varsayımı koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; non-parametrik Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

Suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 12'de ve Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 12. Suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre benlik uyum düzeyi puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh_x	t Testi		
						t	Sd	p
Aile İlişkileri	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	47.08	11.839	1.134	-5.020*	146	.025
Dürtü Kontrolü	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	52.10	11.938	1.912			
Aile İlişkileri	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	19.86	5.821	0.558	-2.727*	146	.014
Dürtü Kontrolü	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	22.59	5.933	0.950			

Cinsel Tutumlar	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	27.51	5.655	0.542	-3.358**	146	.002
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	30.87	5.468	0.876			
Başetme Gücü	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	12.24	4.507	0.432	-0.402	146	.629
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	12.64	4.313	0.691			
Beden İmgesi	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	19.67	6.697	0.641	-0.894	146	.473
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	20.56	6.537	1.047			
Duygusal Düzey	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	22.65	8.213	0.787	-2.246	146	.143
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	24.90	8.071	1.292			
Çevre Uyumu	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	30.63	7.218	0.691	0.120	146	.930
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	30.51	7.769	1.244			
Sosyal İlişkiler	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	23.68	6.989	0.669	-2.911*	146	.035
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	26.59	8.284	1.326			
Ruh Sağlığı	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	26.87	9.085	0.870	-2.308	146	.187
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	29.18	10.005	1.602			

* $p < .05$ ** $p < .005$

Tablo 12'de yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucunda;

Aile İlişkileri benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=47.08$, $ss=11.839$) ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=52.10$, $ss=11.938$) arasındaki fark ($t(146)=-5.020$, $p=.025$, $d=.937$) istatistiksel olarak anlamlı ($p < .05$),

Dürtü Kontrolü benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=19.86$, $ss=5.821$) ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=22.59$, $ss=5.933$) arasındaki fark ($t(146)=-2.727$, $p=.014$, $d=.509$) istatistiksel olarak anlamlı ($p < .05$),

Cinsel Tutumlar benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=27.51$, $ss=5.655$) ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=30.87$, $ss=5.468$) arasındaki fark ($t(146)=-3.358$, $p=.002$, $d=.627$) istatistiksel olarak yüksek düzeyde anlamlı ($p < .005$),

Sosyal İlişkiler benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=23.68$, $ss=6.989$) ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=26.59$, $ss=8.284$) arasındaki fark ($t(146)=-2.911$, $p=.035$, $d=-.543$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

Aile İlişkileri benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=47.08$, $ss=11.839$), ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocukların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=52.10$, $ss=11.938$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların ailesine yönelik duyguları ve yaşadığı evin atmosferi ile ilgili olarak; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü geniş düzeydedir.

Dürtü Kontrolü benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=19.86$, $ss=5.821$), ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocukların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=22.59$, $ss=5.933$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü orta düzeydedir.

Cinsel Tutumlar benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=27.51$, $ss=5.655$), ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta

sürüklenen çocukların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=30.87$, $ss=5.468$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü orta düzeydedir.

Sosyal İlişkiler benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=23.68$, $ss=6.989$), ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocukların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=26.59$, $ss=8.284$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü orta düzeydedir.

Tablo 12’de yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucunda; Başetme Gücü ($t(146)=-402$, $p=.629$), Beden İmgesi ($t(146)=-.894$, $p=.473$), Duygusal Düzey ($t(146)=-2.246$, $p=.143$), Çevre Uyumu ($t(146)=-0.120$, $p=.930$) ve Ruh Sağlığı ($t(146)=-2.308$, $p=.187$) benlik uyum düzeylerinde; grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Tablo 13. Suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre benlik uyum düzeyi puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	U	z	p
Meslek ve Eğitim Hedefleri	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	73.55	8016.50	2021.500	-0.454	.650
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	77.17	3009.50			
	Toplam	148					

Tablo 13’te yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre Meslek ve Eğitim Hedefleri benlik uyum düzeyi puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda; gruplar arasında ($U=2021.500$; $z=-0.545$; $p=.650$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 14’de ve non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 14. Suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Hostilite	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	8.270	5.477	0.525	-1.581	146	.116
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	9.920	5.997	0.960			
Semptom Rahatsızlık İndeksi	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	1.882	0.703	0.067	-0.779	146	.437
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	1.982	0.659	0.105			
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	0.812	0.603	0.058	-1.576	146	.117
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	0.991	0.624	0.100			
Belirti Toplamı İndeksi	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	21.954	13.762	1.318	-1.255	146	.211
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	25.103	12.487	2.000			

Tablo 14’e göre, suçta sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucunda; Hostilite ($t(146)=-1.581$, $p=.116$), Semptom Rahatsızlık İndeksi ($t(146)=-0.779$, $p=.437$), Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ($t(146)=-1.576$, $p=.117$) ve Belirti Toplamı İndeksi ($t(146)=-1.255$, $p=.211$)

psikolojik semptom puanlarında, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Tablo 14. Suça sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	U	z	p
Depresyon	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	71.89	7836.00	1841.000	-1.240	.215
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	81.79	3190.00			
	Toplam	148					
Anksiyete	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	71.14	7754.00	1759.000	-1.598	.110
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	83.90	3272.00			
	Toplam	148					
Olumsuz Benlik	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	71.16	7756.50	1761.500	-1.588	.112
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	83.83	3269.50			
	Toplam	148					
Somatizasyon	Ebeveyn Yoksunluğu Yok	109	71.67	7811.50	1816.500	-1.350	.177
	Ebeveyn Yoksunluğu Yaşanıyor	39	82.42	3214.50			
	Toplam	148					

Tablo 14’de yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda; Depresyon ($U=1841.000$; $z=-1.240$; $p=.215$), Anksiyete ($U=1759.000$; $z=-1.598$; $p=.110$) Olumsuz Benlik ($U=1761.500$; $z=-1.588$; $p=.112$) ve Somatizasyon ($U=1816.500$; $z=-1.350$; $p=.177$) psikolojik semptom puanlarında grupların sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

3.4.6. Suça Sürüklenen Çocukların Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Benlik Uyum Düzeyleri ve Psikolojik Semptomlarına İlişkin Bulgular

Offer Benlik İmgesi Ölçeğinin normallik varsayımı koşulunu karşılayan Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Cinsel Tutumlar, Başetme Gücü, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Çevre Uyumu, Sosyal İlişkiler ve Ruh Sağlığı alt ölçek puanlarının, bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla; Bağımsız Örneklem t Testi uygulanmıştır. Meslek ve Eğitim Hedefleri ($z=.722$; $p<.05$) alt ölçeği ise normallik varsayımı koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; non-parametrik istatistik tekniklerinden Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

Kısa Semptom Envanterinin normallik varsayımı koşulunu karşılayan Hostilite, Semptom Rahatsızlık İndeksi, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi alt ölçek puanlarının, bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla; Bağımsız Örneklem t Testi uygulanmıştır. Depresyon ($z=1.598$; $p<.05$), Anksiyete ($z=1.662$; $p<.05$), Olumsuz Benlik ($z=1.566$; $p<.05$) ve Somatizasyon ($z=1.814$; $p<.05$) alt ölçekleri normallik varsayımı koşulunu (Eymen, 2007: 88; Büyüköztürk ve diğer., 2009) karşılamadığından; non-parametrik istatistik tekniklerinden Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

Suçta sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 15’de ve non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 15. Suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyi puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh_x	t Testi		
						t	Sd	p
Aile İlişkileri	Çalışmıyor	67	46.79	11.218	1.370	-1.491	146	.138
	Çalışıyor	81	49.74	12.577	1.397			
Dürtü Kontrolü	Çalışmıyor	67	18.63	5.134	0.627	-3.794***	146	.000
	Çalışıyor	81	22.20	6.127	0.681			

Cinsel Tutumlar	Çalışmıyor	67	27.93	6.378	0.779	-0.905	146	.367
	Çalışıyor	81	28.79	5.246	0.583			
Başetme Gücü	Çalışmıyor	67	11.99	4.237	0.518	-0.894	146	.373
	Çalışıyor	81	12.64	4.616	0.513			
Beden İmgesi	Çalışmıyor	67	19.07	6.420	0.784	-1.388	146	.167
	Çalışıyor	81	20.59	6.787	0.754			
Duygusal Düzey	Çalışmıyor	67	21.49	8.050	0.983	-2.398*	146	.018
	Çalışıyor	81	24.69	8.103	0.900			
Çevre Uyumu	Çalışmıyor	67	30.57	7.262	0.887	-0.051	146	.959
	Çalışıyor	81	30.63	7.451	0.828			
Sosyal İlişkiler	Çalışmıyor	67	23.55	7.437	0.909	-1.333	146	.184
	Çalışıyor	81	25.19	7.398	0.822			
Ruh Sağlığı	Çalışmıyor	67	25.21	9.258	1.131	-2.744**	146	.007
	Çalışıyor	81	29.36	9.071	1.008			

* $p < .$

Tablo 15’de yer alan verilere göre; suçta sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucunda;

Dürtü Kontrolü ($t(146)=-3.794$, $p=.000$, $d=.627$) benlik uyum düzeyinde, bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=18.63$, $ss=5.134$) ile bir işte çalışan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=22.20$, $ss=6.127$) arasındaki fark istatistiksel olarak çok yüksek düzeyde anlamlı ($p<.001$),

Duygusal Düzey ($t(146)=-2.398$, $p=.018$, $d=.396$) benlik uyum düzeyinde, bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=21.49$, $ss=8.050$) ile bir işte çalışan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=24.69$, $ss=8.103$) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı ($p<.001$),

Ruh Sağlığı ($t(146)=-2.744$, $p=.007$, $d=-.453$) benlik uyum düzeyinde, bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=25.21$, $ss=9.258$) ile bir işte çalışan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=29.36$, $ss=9.071$) arasındaki fark istatistiksel olarak yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<.01$).

Dürtü Kontrolü benlik uyum düzeyinde, bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=18.63$, $ss=5.134$), bir işte çalışan suçta sürüklenen çocukların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=22.20$, $ss=6.127$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; bir işte çalışan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü orta düzeydedir.

Duygusal Düzey benlik uyum düzeyinde, bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=21.49$, $ss=8.050$), bir işte çalışan suçta sürüklenen çocukların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=24.69$, $ss=8.103$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların kendi psikolojik yapısı içindeki duygusal uyumunda; bir işte çalışan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Ruh Sağlığı benlik uyum düzeyinde bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=25.21$, $ss=9.258$), bir işte çalışan suçta sürüklenen çocukların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=29.36$, $ss=9.071$) daha düşüktür. Benlik uyum düzeyi puanlarındaki azalma olumlu benlik düzeyindeki artışı gösterdiğinden söz konusu farklılık; bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların açık psikopatoloji belirtilerinin; bir işte çalışan suçta sürüklenen çocuklara göre daha az olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir.

Tablo 15’de yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyleri puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucunda; Aile İlişkileri ($t(146)=-2.398$, $p=.138$), Cinsel Tutumlar ($t(146)=-0.905$, $p=.367$), Başatme Gücü ($t(146)=-0.894$, $p=.373$), Beden İmgesi ($t(146)=-1.388$, $p=.167$), Çevre Uyumu ($t(146)=-0.051$, $p=.959$) ve Sosyal İlişkiler ($t(146)=-1.333$, $p=.184$) benlik uyum düzeylerinde ise; bir işte çalışmayan suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması ile bir işte çalışan suça sürüklenen çocukların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Tablo 16. Suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre benlik uyum düzeyi puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	U	z	p
Meslek ve Eğitim Hedefleri	Çalışmıyor	67	70.72	4738.50	2460.500	-0.978	.328
	Çalışıyor	81	77.62	6287.50			
	Toplam	148					

Tablo 16’da yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre Meslek ve Eğitim Hedefleri benlik uyum düzeyi puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda; gruplar arasında ($U=2460.500$; $z=-0.978$; $p=.328$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Suçta sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 17’de ve non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 17. Suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh_x	t Testi		
						t	Sd	p
Hostilite	Çalışmıyor	67	7.91	5.768	0.705	-1.560	146	.121
	Çalışıyor	81	9.36	5.492	0.610			
Semptom Rahatsızlık İndeksi	Çalışmıyor	67	1.8113	0.654	0.080	-1.561	146	.121
	Çalışıyor	81	1.9885	0.714	0.079			
Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi	Çalışmıyor	67	.8107	0.637	0.078	-0.874	146	.384
	Çalışıyor	81	.8990	0.590	0.066			
Belirti Toplamı İndeksi	Çalışmıyor	67	21.5224	14.153	1.729	-1.037	146	.302
	Çalışıyor	81	23.8272	12.869	1.430			

Tablo 17’de yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucunda; Hostilite ($t(146)=-1,560$, $p=.121$), Semptom Rahatsızlık İndeksi ($t(146)=-1,561$, $p=.121$), Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ($t(146)=-2.398$, $p=.384$) ve Belirti Toplamı İndeksi ($t(146)=-2.398$, $p=.302$) psikolojik semptom puanlarında, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Tablo 18. Suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U Testi sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	U	z	p
Depresyon	Çalışmıyor	67	72.82	4879.00	2601.000	-0.434	.664
	Çalışıyor	81	75.89	6147.00			
	Toplam	148					
Anksiyete	Çalışmıyor	67	71.08	4762.50	2484.500	-0.884	.377
	Çalışıyor	81	77.33	6263.50			
	Toplam	148					
Olumsuz Benlik	Çalışmıyor	67	70.54	4726.50	2448.500	-1.023	.306
	Çalışıyor	81	77.77	6299.50			
	Toplam	148					
Somatizasyon	Çalışmıyor	67	68.42	4584.00	2306.000	-1.575	.115
	Çalışıyor	81	79.53	6442.00			
	Toplam	148					

Tablo 18’de yer alan verilere göre; suça sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda; Depresyon ($U=2601.000$; $z=-0.434$; $p=.664$), Anksiyete ($U=2484.500$; $z=-0.884$; $p=.377$) Olumsuz Benlik ($U=2448.500$; $z=-1.023$; $p=.306$) ve Somatizasyon ($U=2306.000$; $z=-1.575$; $p=.115$) psikolojik semptom puanlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

4. SONUÇ VE TARTIŞMALAR

Çocukların, suça sürüklenmelerinde, olumsuz benlik uyum düzeylerinin veya psikolojik sorunlarının etkili olabileceği düşünüldüğünden; bu çalışmada bazı sosyodemografik değişkenlere göre suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri ve psikolojik semptomları incelenmiştir.

Çalışma kapsamındaki suça sürüklenen çocukların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında; %91.9’unu erkeklerin ($n=136$) oluşturduğu görülmektedir. Suç istatistiklerine göre; 2016 yılında Türkiye genelinde 108.675, İzmir İlinde 8862 çocuk suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimlerine getirilmiştir. Bu çocuklar içinde, erkeklerin oranı; Türkiye geneli için %84,38 ve İzmir için %81,03’tür (TÜİK, 2018). Literatür incelendiğinde; suç işleme eyleminin ve özelde suça sürüklenen çocukların, cinsiyet değişkeni açısından farklılaştığı, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek oranda suç işlediği görülmektedir. Akduman, Akduman ve Cantürk (2007) tarafından suça karışan ergenler ile gerçekleştirilen çalışmada ergenlerin %81,6 ‘sının erkek, %18,4’ünün kız olduğu görülmüştür. A.Kurtuluş ve diğerleri (2009) tarafından suç işlediği iddiası ile getirilen 12-15 yaşları arasındaki çocuklara ait veriler değerlendirildiğinde olguların %84,9’unun erkek olduğu görülmüştür. Akduman ve Baran (2010) suça sürüklenen ergenlerin %79.6’sının erkek, 20.4’ünün kız olduğunu belirtmiştir. Gezgin’in (2010: 151) çalışmasında suça sürüklenen ergenlerin %76.9’u erkek, %23.’i ise kızdır. Z.Kaya (2011: 105) tarafından madde kullanan çocuklar ile yapılan çalışmada danışanların %88,7’si erkek, %11,3’ü kızdır. Bir diğer çalışmada suça sürüklenen çocukların %86.3’ünün ($n=44$) erkek ve %13.7’sinin ($n=7$) kız olduğu belirlenmiştir (Ayaz, Ayaz ve Soylu, 2012). Bu çalışmada da literatür ile uyumlu olarak; erkek çocukların kızlara göre daha fazla suça sürüklendiği görülmüştür. Erkeklerin kadınlara oranla yasalarla daha fazla sorun yaşamasında, toplumsal faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Geleneksel aile yapısı ve kabul gören toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle kadınlar; sosyal yaşantıda erkeklere göre daha pasif pozisyonda kalmaktadır. Sosyal yaşamda daha az yer almaları ve rollerinin sınırlı olmasının etkisiyle erkeklere oranla suç işlemleri daha az sayıda olmaktadır. Kadının korunması gerektiği anlayışından hareketle kadınların suçtan uzak tutulması, suç oranı azlığını açıklayan bir başka neden olarak belirtilebilir. Ayrıca karşısında yer alan yasal yaptırımlar nedeniyle de kadınların suç işlemeye daha az yöneldikleri söylenebilir. Sosyo-kültürel yapı, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyete göre değişen ebeveyn tutumları, kız çocuklarının yetiştirilme biçimi, sosyal çevre konusundaki kısıtlılıklar kızlarda suça sürüklenme oranının düşüklüğünü açıklamaktadır.

Suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde;

Cinsel Tutumlar benlik uyum düzeyinde cinsiyetler arasındaki farklılık suça sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların, cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; suça sürüklenen kız çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Literatür incelendiğinde kız çocukların benlik saygılarının erkeklerden daha düşük olduğu ancak cinsiyetler arasında farklılık bulunmadığı görülmüştür (Damarlı, 2006, 65; Büyükhahin Çevik, 2007: 73; Sarı, 2008: 73; Atabay 2009: 66; Çetin ve Çavuşoğlu, 2009: 144). Müzik bölümünde okuyan öğrenciler ile yapılan bir çalışmada ise kız öğrencilerin cinsel tutumlar benlik imgesi açısından erkeklere kıyasla daha fazla sorun yaşadığı bulunmuştur (Yağışan, Sünbül ve Yücalan, 2007). Bu çalışmadaki bulguların literatürle tutarlı olduğu görülmektedir. Kız çocukların, sosyo-kültürel yapı nedeniyle cinsellikle ilgili duygularını, tutumlarını, davranışlarını ve karşı cinsle ilişkilerini ifade etmede sorun yaşamasının bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir.

Duygusal Düzey benlik uyum düzeyinde cinsiyetler arasındaki farklılık suça sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların, kendi psikolojik yapısı içindeki duygusal uyumunda; suça sürüklenen kız çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Literatürdeki çalışmalarda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. (Damarlı, 2006, 65; Büyükhahin Çevik, 2007: 73; Yağışan ve diğerleri, 2007; Sarı, 2008: 73; Atabay 2009: 66; Çetin ve Çavuşoğlu, 2009). Bu çalışmada suça sürüklenen kız çocukların psikolojik yapıları içindeki

duygusal uyumunun erkek çocuklara göre daha olumlu olması; ergenlik dönemi gelişim özelliklerinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Genel olarak kız çocukların erkeklerden daha önce duygusal olgunluğa ulaşmalarının, erkeklere göre heyecan dengesine daha fazla sahip olmalarının ve duygularını kontrol etme bakımından daha olgun olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Başetme Gücü, Beden İmgesi Çevre Uyumu Meslek ve Eğitim Hedefleri ve Ruh Sağlığı benlik uyum düzeylerinde cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bulguların literatürle uyumlu olduğu görülmektedir (Damarlı, 2006, 65; Büyüksahin Çevik, 2007: 73; Yağışan ve diğerleri, 2007; Sarı, 2008: 73; Çetin ve Çavuşoğlu, 2009: 144). Atabay'ın (2009: 89) çalışmasında ise aile ilişkileri alt ölçeğinde suça karışan erkeklerin kendilerini suça karışan erkeklerin kızlara göre daha çok olumlu algıladığı bulunmuştur. Ortaya çıkan uyumsuzluğun, bu çalışma kapsamındaki suça sürüklenen çocukların, cinsiyet farklılığı olmaksızın ailelerinde ebeveynleri tarafından kabul görmesi, değer verilmesi ve onaylanmasından kaynaklanmış olduğu düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların psikolojik semptom puanları Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde;

Depresyon psikolojik semptom puanlarında cinsiyetler arasındaki farklılık suça sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların yaşamla ilgili ilişkilerden kaçma, karamsarlık, motivasyon ve enerji azalması ile intihar ile ilgili düşüncelerinin; suça sürüklenen kız çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde; depresyonun kadınlarda daha fazla görüldüğü belirtilmektedir (Ertem ve Yazıcı, 2006; Aras, Ünlü ve Taş, 2007; Altınel, 2008: 9; Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013 :92). Coşar Ciğerci (2006: 54) tarafından üstün yetenekli olan ve olmayan ergenler, Demirel, Eğlence ve Kaçmaz (2011) tarafından üniversite öğrencileri ve Gürsu (2012: 117) tarafından lisede öğrenim gören ergenler ile yapılan çalışmalarda da kız çocukların depresyon psikolojik semptom puan ortalamalarının erkek öğrencilerinin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bulguların literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Semptom Rahatsızlık İndeksi psikolojik semptom puanlarında cinsiyetler arasındaki farklılık suça sürüklenen erkek çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen erkek çocukların, kendisinde var olan belirtilerden duyduğu ortalama sıkıntının; kız çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Olumsuz Benlik, Hostilite, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi psikolojik semptom puanlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde; Coşar Ciğerci, (2006: 55), (Akpınar, 2007: 23); Demirel ve ark. (2011) ve Gürsu (2012: 117) yapılan çalışmalarda cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bulguların literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Anksiyete psikolojik semptom puanlarında da cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ancak literatürde; anksiyetenin kadınlarda daha fazla görüldüğü belirtilmektedir (Arısoy, 2004: 121; Aras ve diğerleri, 2007, Altınel, 2008: 9). Coşar Ciğerci (2006: 55) ve Gürsu (2012: 117) tarafından yapılan çalışmada kız çocukların anksiyete psikolojik semptom puan ortalamalarının erkek öğrencilerinin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmada literatür ile uyumlu olmayan sonucun; kız çocukların semptomları önyargılı bir biçimde olduğundan az gösterme çabalarının da etkili olabileceği düşünülmüştür. Aynı şekilde Somatizasyon,

Somatizasyon psikolojik semptom puanlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Coşar Ciğerci, (2006: 55) yaptığı çalışmasında Somatizasyon psikolojik semptom puanlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını bulmuştur. Şişman, Kadioğlu, Ergün ve Erol (2013) tarafından ilköğretim okulunun 3-8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden okul revirine başvuran öğrencilerle yaptıkları çalışmada Somatizasyon puanı kızlarda erkeklerden yüksek olarak bulunmuştur. Aynı şekilde Gürsu (2012: 117) tarafından lisede öğrenim gören ergenler ile yapılan çalışma kızların Somatizasyon psikolojik semptom puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürdeki farklılığın çalışmalarda yer alan katılımcıların farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamındaki suça sürüklenen çocukların yaşa göre dağılımına bakıldığında; % 37.8'inin 17 yaşında (n=56) olduğu görülmektedir. Akduman ve diğerleri (2007) tarafından suça karışan ergenler ile gerçekleştirilen çalışmada, en fazla suça karışan yaş grubunun 15 yaş olduğu (%54,4) ve yaş ile birlikte suça karışan çocuk sayısının arttığı görülmüştür. Tutuklu/hükümlü çocuklarla yapılan araştırmada; çocukların %34.1'inin 17 yaşında ve %31.8'inin 18 yaşında olduğu görülmüştür (Seyhan, 2008: 91).

Z.Kaya (2011: 105) tarafından madde kullanan çocuklar ile yapılan çalışmada danışanların %37,1'ini 17 yaşındakiler oluşturmaktadır. Börekçi (2012: 38) 2008 yılında suça sürüklenmiş çocukların %67'si 15-17 yaş grubunun oluşturduğunu, 2010 yılında ise suçlu sürüklenmiş çocukların %70'ini 15-17 yaş grubunun oluşturduğunu belirtmiştir. Börekçi (2012: 51) yaptığı çalışmada, mükerrer suç işleyen çocukların %76'sının 17-18 yaş aralığında olduğunu belirtmektedir. F.Kurtuluş (2013: 36) suça sürüklenmiş erkek ergenlerin %35.4'ünün 17 yaşında olduğunu bulmuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular literatür ile paralellik göstermektedir. Çalışmamızda yaşların artmasına paralel olarak suça sürüklenen çocuk sayısının da artış gösterdiği bulunmuştur. Bu durumun yaşının ilerlemesiyle birlikte çocuk üzerindeki ebeveyn denetiminin azalmasından, ergenlerin evden uzaklaşarak dış ortamda daha fazla zaman geçirmesinden ve akran grubuna kendini ispat etmek veya gruptan dışlanmamak amacıyla suç ortamlarıyla daha fazla temasa girmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri Yaş değişkeni açısından incelendiğinde;

Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Başetme Gücü, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Çevre Uyumu, Meslek ve Eğitim Hedefleri, Sosyal İlişkiler ve Ruh Sağlığı benlik uyum düzeyinde yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Kiremitçi (2008: 100) tarafından yapılan çalışmada ve Atabay'ın (2009: 91) çalışmasında benlik uyum düzeyleri puanlarında yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Cinsel Tutumlar benlik uyum düzeyinde ise; yaş grupları arasındaki farklılığın, 14 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ile 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar arasında ve 17 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ile 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ile 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. 18 yaşında olan suça sürüklenen çocukların cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; 14 yaşında olan suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. 17 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar ile 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık 18 yaşında olan suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. 18 yaşında olan suça sürüklenen çocukların cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; 17 yaşında olan suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Etki büyüklüğü küçük düzeydedir. Bu durumun yaşın ilerlemesi ile birlikte cinsellik ve karşı cinsle arkadaşlık konularındaki bilinç düzeyinin ve olgunluğun artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların psikolojik semptom puanları Yaş değişkeni açısından incelendiğinde; Depresyon, Anksiyete, Olumsuz Benlik, Somatizasyon, Hostilite, Semptom Rahatsızlık İndeksi, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi psikolojik semptom puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde Gürsu (2012: 116) tarafından yapılan çalışmada 14-17 yaş grubunun Anksiyete psikolojik semptom puanlarının ve Somatizasyon psikolojik semptom puanlarının 18-21 yaş grubundan düşük olduğu, Depresyon, Olumsuz Benlik ve Hostilite psikolojik semptom puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Çalışma kapsamındaki suça sürüklenen çocukların öğrenim durumuna göre dağılımına bakıldığında; %53.4'ünün lise öğrenimine devam ettiği (n=79) olduğu görülmektedir. Suç konusunda yapılan araştırmalarda eğitim ile suç olgusunun ters orantılı olduğu görülmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde bulunan bazı cezaevlerindeki 960 hükümlü üzerinde gerçekleştirilmiş bir alan çalışmasının bulgularının değerlendirilmesinde; suçluların büyük bir oranının, düşük düzeyde öğrenim düzeyine sahip olduğu görülmüştür (Kızmaz, 2004: 30). Akduman ve diğerleri (2007) tarafından yapılan çalışmada suça karışan çocukların %42,1'inin öğrenci olduğu görülmüştür. Kiremitçi (2008: 96) suç işleyen ergenlerin %25'inin okuryazar olmadığını, %20'sinin ilköğretim mezunu olmadan öğrenimini bıraktığını, %35'inin ilköğretim mezunu olduğunu, %5'inin öğrenimini bıraktığını ve %15'inin lise öğrencisi olduğunu ifade etmiştir. Seyhan (2008: 93) çalışmasında tutuklu/hükümlü ergenlerin %65.9'unun ilköğretim mezunu olduğunu belirlemiştir. Atabay (2009 49) çalışmasında suça sürüklenen erkek ergenlerin %2'sinin okuma-yazma bilmediğini, %54'ünün ilköğretim mezunu olduğunu ve %44'ünün ise lise yaşantısı olduğunu belirlemiştir. Literatürde yılların ilerlemesi ile birlikte üst öğrenim devam eden çocuk oranının artması, 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren zorunlu eğitimin 8 yıldan 12 yıla çıkarılması dikkate alındığında, çalışma bulgularının literatürle tutarlı olduğu düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri Öğrenim Durumu değişkeni açısından incelendiğinde; Aile İlişkileri, Cinsel Tutumlar, Dürtü Kontrolü, Başetme Gücü, Beden İmgesi, Çevre Uyumu, Sosyal İlişkiler ve Ruh Sağlığı benlik uyum düzeyleri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde Kiremitçi (2008: 100) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyi değişkenine göre grupların benlik imgesi düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Meslek ve Eğitim Hedefleri benlik uyum düzeyinde ise, ortaokul mezunu olan suçta sürüklenen çocuklar ile lise öğrencisi olan suçta sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; ortaokul mezunu suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Ortaokul mezunu suçta sürüklenen çocukların; mesleğe hazırlık, geleceğe yönelik planlar, çalışma ve iş konusundaki tutumlarında; lise öğrencisi suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Bu durumun, sosyal çevreleri tarafından lise öğrencisi çocukların eğitim yoluyla iş ve meslek edinmeleri beklentisinin olması, ancak çocukların öğrenimlerinin devam devam etmesi nedeniyle meslek, gelecek, çalışma ve iş konularında belirsizlik yaşamalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların psikolojik semptom puanları Öğrenim Durumu değişkeni açısından incelendiğinde; Depresyon, Anksiyete, Olumsuz Benlik, Somatizasyon, Hostilite, Semptom Rahatsızlık İndeksi, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi psikolojik semptom puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Küçüköğlü (2007: 42) tarafından yapılan çalışmada çocukların öğrenim durumu değişkenine göre psikolojik semptom puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Çalışma kapsamındaki suçta sürüklenen çocukların Kardeş Sayısı durumuna göre dağılımına bakıldığında; % 34.5'inin iki kardeş olduğu (n=51), %28.4'ünün 3 kardeş (n=42), %23.6'sının dört ve daha fazla kardeş ve %13.5'inin tek çocuk olduğu görülmektedir. Türkeri, (1995: 37) tarafından yapılan araştırma bulgularına göre; suçta sürüklenmiş çocukların %91.1'i üç ve daha fazla kardeşe sahiptir. Seyhan, (2008: 51) tutuklu/hükümlü ergenlerin %61.3'ünün dört ve üzeri kardeşe sahip olduklarını belirlemiştir. Kiremitçi (2008: 90) çalışmasında suçlu ergenlerin %60'ının dört ve üstü kardeşi olduğunu belirlenmiştir. Gezgin'in (2010: 151) bulgularına göre suçta sürüklenen ergenlerin % 52.3'ü 2-3 kardeşe sahiptir. Gürel Yılmaz (2009:79) suçta sürüklenen ergenlerin %60'ının 4 ve üstü kardeşe sahip olduğunu bulmuştur. Börekçi (2012: 51) mükerrer suçlu çocukların %80'inin 3 kardeş ve üstü aile yapısından geldiğini bulmuştur. F.Kurtuluş'un (2013: 36) araştırma bulgularına göre erkek ergenlerin %43.8'ünün üçten fazla kardeşi vardır. Literatür incelendiğinde suçta sürüklenen çocukların çok kardeşli oldukları görülmüştür. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri Kardeş Sayısı değişkeni açısından incelendiğinde;

Aile İlişkileri, Cinsel Tutumlar, Başetme Gücü, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Çevre Uyumu, Sosyal İlişkiler, Meslek ve Eğitim Hedefleri ve Ruh Sağlığı benlik uyum düzeyleri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde Kahrıman (2005: 27) kardeş sayısı değişkeni ile benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Aliyev ve Tunç (2017: 409) tarafından yapılan çalışmada Sosyal İlişkiler benlik uyum düzeyi dışında kardeş sayısı değişkenine göre Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Cinsel Tutumlar, Başetme Gücü, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Çevre Uyumu, Meslek ve Eğitim Hedefleri ve Ruh Sağlığı benlik uyum düzeyleri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Dürtü Kontrolü benlik uyum düzeyinde kardeş sayısı grupları arasındaki farklılığın; tek çocuk suçta sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar, tek çocuk suçta sürüklenen çocuklar ile üç kardeş suçta sürüklenen çocuklar, iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocuklar ve üç kardeş suçta sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suçta sürüklenen çocuklar arasında gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tek çocuk suçta sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suçta sürüklenen arasındaki farklılık; iki kardeş suçta sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. İki kardeş suçta sürüklenen çocukların, egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; tek çocuk suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile üç kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; üç kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Üç kardeş suça sürüklenen çocukların, egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; tek çocuk suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

İki kardeş suça sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; iki kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. İki kardeş suça sürüklenen çocukların, egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Üç kardeş çocuk suça sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; üç kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Üç kardeş suça sürüklenen çocukların, egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Kahrıman (2005: 27) ve Aliyev ve Tunç (2017: 409) tarafından yapılan çalışmalarda kardeş sayısı grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Ural, Gültekin Akduman ve Şepitci Sarıbaş (2020) çalışmasında tek çocukların dürtü kontrolü puan ortalamalarının diğer gruptaki çocuklara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulgularının literatür ile uyumsuzluğunun ailenin sosyo-ekonomik durumu, sosyo-kültürel yapısı ve ebeveyn tutumlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sosyal İlişkiler benlik uyum düzeyinde kardeş sayısı grupları arasındaki farklılığın; tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suça sürüklenen çocuklar, tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile üç kardeş suça sürüklenen çocuklar ve tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklar arasında gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; iki kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. İki kardeş suça sürüklenen çocukların, arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; tek çocuk suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile üç kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; üç kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Üç kardeş suça sürüklenen çocukların, arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; tek çocuk suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocukların, arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; tek çocuk suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Literatür incelendiğinde Kahrıman ve Polat (2003) tarafından yapılan çalışmada, benlik saygısı puanın üç kardeşi olanlarda en yüksek olduğu bulunmuştur. Aliyev ve Tunç (2017: 409) tarafından yapılan çalışmada Sosyal İlişkiler benlik uyum kardeş sayısı üçten fazla olanlar lehine anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir. Tek çocuk suça sürüklenen çocukların benlik uyum düzeylerinin çok kardeşli olanlara göre daha düşük olmasının, kardeş sayısının artmasına paralel olarak sosyal desteğin atmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların psikolojik semptom puanları Kardeş Sayısı değişkeni açısından incelendiğinde;

Depresyon, Anksiyete, Olumsuz Benlik, Hostilite, Semptom Rahatsızlık İndeksi, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi psikolojik semptom puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Coşar Cığerci (2006: 56) tarafından yapılan çalışmada çocukların Kardeş sayısı değişkenine göre psikolojik semptom puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Teken (2016: 47) yaptığı çalışmasında kardeş sayısı ile Depresyon ve Anksiyete Bozuklukları alt grup ve total puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirlemiştir. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Somatizasyon psikolojik semptom puanlarında kardeş sayısı grupları arasındaki farklılığın tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suça sürüklenen çocuklar, iki kardeş suça sürüklenen çocuklar ile üç

kardeş suça sürüklenen çocuklar ve iki kardeş suça sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklar arasında gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tek çocuk suça sürüklenen çocuklar ile iki kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık iki kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. İki kardeş suça sürüklenen çocukların bedeninde kalp-damar, mide-bağırsak, solunum ve diğer sistemlerdeki fonksiyon bozuklukları ile ilgili semptomlarının ve bunlara bağlı duygusal bozukluklarının; suça sürüklenen tek çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

İki kardeş suça sürüklenen çocuklar ile üç kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık iki kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen iki kardeş çocukların bedeninde kalp-damar, mide-bağırsak, solunum ve diğer sistemlerdeki fonksiyon bozuklukları ile ilgili semptomlarının ve bunlara bağlı duygusal bozukluklarının; üç kardeş suça sürüklenen çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

İki kardeş suça sürüklenen çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık iki kardeş suça sürüklenen çocuklar lehine gerçekleşmiştir. Suça sürüklenen iki kardeş çocukların bedeninde kalp-damar, mide-bağırsak, solunum ve diğer sistemlerdeki fonksiyon bozuklukları ile ilgili semptomlarının ve bunlara bağlı duygusal bozukluklarının; dört veya daha fazla kardeş suça sürüklenen çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Coşar Cığerci (2006: 56) tarafından yapılan çalışmada çocukların Kardeş sayısı değişkenine göre Somatizasyon semptom puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Teken (2016: 47) yaptığı çalışmasında kardeş sayısı ile Somatizasyon puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirlemiştir. Somatik bozukluklar; herhangi bir organik nedeni olmayan, oluşumunda psikolojik nedenlerin rol oynadığı, bedensel belirtilerle seyreden bozukluklardır. Belirtiler bilinçli olarak yaratılmamakta erken ergenlik ve genç erişkinlik döneminde başlamaktadır (Altınel, 2008: 25-26). Çalışmada elde edilen bulguların; örnekleme oluşturan çocukların kendilerine özgü kalıtım, biyolojik yapı ve sosyokültürel etkenler, stres verici yaşam olayları ve psikolojik birçok faktörün etkileşimi sonucunda somatik belirtilerinin ortaya çıkmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamındaki suça sürüklenen çocukların ebeveyn yoksunluğu durumuna göre dağılımına bakıldığında; %73.6'sının ebeveyn yoksunluğu olmadığı (n=109) olduğu görülmektedir. Akduman ve diğerleri (2007) tarafından yapılan çalışmada suça karışan ergenlerin %36'sının öz ebeveynleri ile yaşadığı belirlenmiştir. Türkeri (1995: 32) tarafından yapılan çalışmada suçlu çocukların %75.3'ünün ebeveyn yoksunluğu olmadığı, %24.7'sinin ise parçalanmış ailelerden geldiği bulunmuştur. Gezgin'in (2010: 151) çalışmasında ergenlerin % 64.6'sının ebeveynleri ile birlikte yaşadığı görülmüştür. Yavuzer (2006: 142) tarafından yapılan araştırmada, suçlu deneklerin %22'sinin parçalanmış ya da eksik ailelerden geldiklerini tespit edilmiştir. Kiremitçi'nin (2008: 149) çalışmasında ise ergenlerin %22:5'inin parçalanmış ailelere sahip olduğu bulunmuştur. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri Ebeveyn Yoksunluğu değişkenine incelendiğinde;

Başetme Gücü, Beden İmgesi, Duygusal Düzey, Çevre Uyumu, Meslek ve Eğitim Hedefleri ve Ruh Sağlığı benlik uyum düzeyleri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Aile İlişkileri benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suça sürüklenen çocuklar ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suça sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suça sürüklenen çocukların ailesine yönelik duyguları ve yaşadığı evin atmosferi ile ilgili olarak; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suça sürüklenen göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Dürtü Kontrolü benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suça sürüklenen çocuklar ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suça sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suça sürüklenen çocukların egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Cinsel Tutumlar benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocuklar ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların cinsellikle ilgili duygularında, tutumlarında, davranışlarında ve karşı cinsle ilişkilerinde; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Sosyal İlişkiler benlik uyum düzeyinde, ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocuklar ile ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Ebeveyn yoksunluğu bulunmayan suçta sürüklenen çocukların arkadaşlık ilişkilerinin nitelikleri ve akran grubu ilişkileri konusundaki tutumlarında; ebeveyn yoksunluğu yaşayan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Aile bütünlüğünün korunması kadar anne babadan gördükleri sevgi, ilgi ve huzurlu bir aile ortamı da etkilidir (Erikçi, 2005: 65). Parçalanmış aileye sahip çocukların stresle başa çıkma düzeyleri daha düşüktür. Sosyal becerileri sınırlı ve riskli gruplara dahil olma olasılıklarının diğer çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Avcı, 2009: 88). Ayrıca literatürde ebeveyn yoksunluğu yaşanmasının ya da ebeveyn kontrolü eksikliğinin; çocuklarda endişeye, huzursuzluğa, suçluluk hislerine ve düşmanlık duygularına neden olduğu görülmüştür. Ebeveyn yoksunluğu olan çocukların daha erken yaşta suçla tanıştıkları görülmüştür. Ergenlik dönemi sorunlarında ebeveynlerin ilgisiz veya yetersiz kalması nedeniyle; evi terk etme, okuldan kaçma, alkol ve madde kullanımı, şiddet ve suç içeren eylemlerde bulunma görülebilmektedir (Kızmaz, 2006: 85; Ataç, 2007: 16, Aytaç, Aytaç ve Bayram, 2007; Atılğan ve Atılğan, 2009; Aktaş ve Çöven, 2009). Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde; anne-babası birlikte olan suçta sürüklenen ergenlerin benlik saygısı düzeyinin anne-babası ayrı/vefat etmiş ergenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Gürel Yılmaz, 2009: 60). Altuntaş (2012: 117) tarafından ebeveynleri boşanmış lise öğrencileri ile ebeveynleri boşanmamış lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmanın bulgularına göre boşanmış ebeveynlere sahip ergenler daha düşük benlik saygısına sahiptir. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların psikolojik semptom puanları Ebeveyn Yoksunluğu değişkeni açısından incelendiğinde; Depresyon, Anksiyete, Olumsuz Benlik, Somatizasyon, Hostilite, Semptom Rahatsızlık İndeksi, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi psikolojik semptom puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Demirel ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmada parçalanmış aileden gelen öğrencilerin psikolojik semptom puanlarının ortalaması daha yüksek olmakla birlikte anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Çalışma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Çalışma kapsamındaki suçta sürüklenen çocukların bir işte çalışma durumuna göre dağılımına bakıldığında; % 54.7'sinin bir işte çalıştığı (n=81) görülmektedir. Kiremitçi (2008: 96) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin %82,5'inin cezaevine girmeden önce bir işte çalıştığı belirlenmiştir. Bilgin'in (2012: 88) araştırmasındaki bulgulara göre sokakta çalışmaya başladıktan sonra bir suçta sürüklenen çocukların oranı %8.8'dir. Çalışma bulgularının literatürle tutarlı olduğu düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların benlik uyum düzeyleri Bir İşte Çalışma Durumu değişkeni açısından incelendiğinde;

Aile İlişkileri, Cinsel Tutumlar, Başetme Gücü, Beden İmgesi, Çevre Uyumu, Sosyal İlişkiler ve Meslek ve Eğitim Hedefleri benlik uyum düzeyleri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Literatürde ergenlerin çalışma durumu ve benlik uyum düzeylerini ele alan bir çalışma bulunamamıştır.

Dürtü Kontrolü benlik uyum düzeyinde, bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocuklar ile bir işte çalışan suçta sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların egolarının daha güçlü olduğu ve çevre baskılarına karşı koyma konusundaki tutumlarında; bir işte çalışan suçta sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Duygusal Düzey benlik uyum düzeyinde, bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocuklar ile bir işte çalışan suçta sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Bir işte çalışmayan suçta sürüklenen çocukların kendi psikolojik yapısı içindeki duygusal

uyumunda; bir işte çalışan suça sürüklenen çocuklara göre daha olumlu benlik uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Ruh Sağlığı benlik uyum düzeyinde bir işte çalışmayan suça sürüklenen çocuklar ile bir işte çalışan suça sürüklenen çocuklar arasındaki farklılık; bir işte çalışmayan suça sürüklenen çocukların lehine gerçekleşmiştir. Bir işte çalışmayan suça sürüklenen çocukların açık psikopatoloji belirtilerinin; bir işte çalışan suça sürüklenen çocuklara göre daha az olduğu görülmektedir. Gelişim dönemine uygun olmayan çalışma alanı gibi ortamlarda çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal olgunlaşmasını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle çalışma kavramının ve çocuk ile birlikte kullanılması ciddi bir sosyo-psikolojik sorunun var olduğu veya oluşacağı anlamına gelmektedir (Fidan, 2004: 31). Hoşgör'ün (2009: 9) çalışmasındaki bulgulara göre çocuklar çoğunlukla sokakta çalışmaktadır. Trafik lambalarında su-mendil satma, araba camı silme, mezarlıklarda su taşıma gibi fiziksel, bilişsel ve psikolojik gelişimlerini oldukça olumsuz yönde etkileyebilecek işler yapmaktadırlar.

Suçta sürüklenen çocukların psikolojik semptom puanları Bir İşte Çalışma Durumu değişkeni açısından incelendiğinde; Depresyon, Anksiyete, Olumsuz Benlik, Somatizasyon, Hostilite, Semptom Rahatsızlık İndeksi, Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi ve Belirti Toplamı İndeksi psikolojik semptom puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Erdoğan (2012: 82) yaptığı çalışmada sokakta çalışan çocukların depresif belirti düzeylerini, sokakta çalışmayan çocuklara göre daha yüksek bulmuştur. Bilgin'e (2012: 86) göre; çalışma alanı olan sokakların, sağlıksız olması ve çocukların yoğun fiziksel şiddete maruz kalması sonucu, çocukların psikolojik sağlıkları olumsuz yönde etkilenmektedir.

Her toplumda birtakım kurallar ve bu kurallara uymayı sağlayan yaptırımlar vardır. Evrensel bir olgu olan ve geçmişten günümüze değin tüm toplumlarda var olmuş ve var olmaya da devam edecek biyo-psikososyal bir olgu (Ankay, 1998: 570) olan suç, tüm kurum ve kuruluşların uğraşı alanı konumundadır (Usta ve Öztürk, 2010).

Yasa koyucular tarafından topluma zarar verdiği ya da toplum için tehlikeli olduğu düşünülen eylemler suç olarak kabul edilmiştir. İnsanlık tarihi boyunca bu yana suç ve nedenleri üzerinde durulmuştur (Alpar, 2002: 50). Hukuksal bir olay olmasının yanında sosyo-kültürel bir olay da olan suç; çoğu zaman çeşitli nedenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan, uygun olmayan sosyal ortamların bir ürünü olarak da değerlendirilebilir. Suç, tüm toplumlarda yaşanan bir olgu olması nedeniyle, algılanışı ile hangi eylemlerin suç sayıldığı, suç işleyen şahıslara karşı tarih boyunca her toplum tarafından farklı yaklaşımlar getirilmiştir. Suçlar, toplumların sosyal, ekonomik ve manevi özelliklerine göre şekillenmiştir (Gönültaş, 2009: 6).

Suçun işlenmeden önlenmesi; halkın güvenliğinin sağlanması ve topluma yönelik bir tehlikenin bertaraf edilmesi açısından önem taşımaktadır. Suçların sadece geleneksel polisiye tedbirlerle önlenmesi mümkün olmadığından; suçun önlenmesinde, tüm kurum ve kişilere düşen görev ve sorumluluklar bulunmaktadır. Suçun önlenmesinin temelini; çocuk suçluluğunun önlenmesi oluşturmaktadır. Yasaları ihlal eden çocukların, yaptıkları yanlışları anlamaları ve iyi bir yola girmeleri için yardıma gereksinimleri vardır. Bu çocukları kollamak ve korumak, topluma yeniden kazandırmak, kendileri için anlamlı bir yaşam kurmalarında onlara yardımcı olmak, devletin ve toplumun yükümlüğüdür (UNICEF Türkiye, 2004: 5; Işık, 2006: 288; İnce, 2006: 16; Avcı, 2009: 177; Özcan, 2009: 13; Doğan ve Sevinç, 2011).

Fiziksel, zihinsel ve psikososyal açıdan, henüz tam bir olgunluğa ulaşamamış ve toplum içindeki rol ve görevlerini tam olarak kavrayamamış olan ergenlerin suça yönelmesi, çalışmaların suç konusuna odaklanmasına neden olmuştur (Gördeles Beşer, 2009: 43).

Suçta sürüklenen çocuk sayısında sürekli artış olduğu göz önüne alındığında; suça iten risk faktörlerinin bilinmesi, çocuk suçluluğunun önlenmesi ve yeniden suç işlemenin önüne geçilmesi konularında önemli bir yere sahip olmaktadır (Işık, 2006: 287).

Bireyin kişiliği bireysel ve farklı özelliklerden oluşan karmaşık ve dinamik bir bütündür. Bireyler arasındaki farklar, kalıtsal olarak birbirlerinden farklı özelliklere sahip olarak doğan bireylerin, yine birbirlerinden farklı koşulları olan çevrelerde yetişmelerinden ileri gelmektedir (Aktepe, 2005: 19-20).

Bireylerin benzersiz olmaları, gelişim süreçlerinde gözlemlenen farklılıkları ve zaman içinde kendi içlerindeki farklılaşmaları nedeniyle; insanın özne olduğu bütün uğraşların temelinde, bireyi tanıma süreci yer almaktadır. Bireyi tanımak, kimliği ve görünüşüne ilişkin özellikleri yanında bireyin biyolojik,

psikolojik ve sosyolojik nitelikteki davranışlarını, kişisel özelliklerini ve gereksinimlerini bilmeyi gerektirmektedir (Özgüven, 1998: 55).

Bireyi tanıma ve bu amaçla bilgi toplama gereksinimi, toplumun her kesimindeki seçme, değerlendirme, yerleştirme, teşhis ve tanıma hizmetleri için söz konusudur. Bireyin kendisini tanımasına ve gerçekçi bir benlik kavramı geliştirmesine yardım etmede, bireylerin problemlerine uygun yardım ve tedavi hizmetini karşılaştırmak ve tanı koymak için bireyi tanımaya gereksinim duyulmaktadır (Özgüven,1998: 59). Bunun yanında bireyin kendini tanıması ve geliştirmesine yardımcı olabilmek için verilecek psikolojik yardım hizmetleri için de bireyin özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir (Yeşilyaprak, Güngör, Kurç. 1996: 162). Çocuk suçluluğunu önleme ve topluma yeniden kazandırma amacıyla hizmet veren kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından da suç davranışının tüm yönleriyle tanınması gerekmektedir. Suç davranışının anlaşılabilmesi için suça sürüklenen çocukların bireysel özelliklerinin bilinmesi, sosyo-kültürel çevre etkileşimlerinin incelenmesi ve psikolojik sağlık durumlarının belirlenmesi önemlidir (Akduman ve diğer., 2007).

Suçta sürüklenen çocuklara ve bu çocukların ailelerine psikolojik danışma hizmeti verilmesi; çocuğun topluma kazandırılması ve oluşabilecek sosyo-psikolojik sorunların önlenmesi toplumsal sağlık açısından son derece önemlidir. Çalışma ile suça sürüklenen çocuklara ve ailelerine verilecek önleyici, gelişimsel, düzeltici ve mesleki psikolojik danışma hizmetleri açısından, bireyin kişilik özelliklerinin bilinmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma ile elde edilen bulguların, suça sürüklenen çocuklar ile ailelerine danışmanlık hizmeti verecek olan görevlileri bilgilendirme ve gelişmelerine yardımcı olma açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bulgular ışığında suça sürüklenen çocukların aileleri için benzer değişkenleri göz önünde bulunduran ileri çalışmaların yapılması, ailesel risk faktörlerini belirlemek için daha fazla bilgi sağlayacaktır. Ayrıca, benzer çalışmaların daha büyük örneklemeler ve farklı değişkenler ile genişletilmesi de faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adana, F. (2009). Okulda Ruh Sağlığı. *III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi: Bildiri Özetleri* içinde. (4-6 Haziran 2009). Akçakoca, Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu. 39-41
- Akbulut, B. (2013). Ceza Mevzuatında Çocuk ve Çocukların Yakalanması, Gözaltına Alınması. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, 19* (2), 541-585.
- Akduman, G. ve Baran, G. (2010). Suça Karışan Çocuklarda Akran İstismarının İşlediği Suçun Özellikleri, Göç ve Okul Durumu Değişkenleri Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3* (14), 33-41.
- Akduman, G., Akduman, B. ve Cantürk, G. (2007). Ergen Suçluluğunda Bazı Kişisel ve Ailesel Özelliklerin İncelenmesi. *Türk Pediatri Araştırmaları.* (42), 156-61.
- Akpınar, A. (2007). *Ergenlik Döneminde Obsesif Kompulsif Bozukluğun Yaygınlığı* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği: İstanbul.
- Aktaş, E. ve Çöven, Ç. (2009). Aile İçi Şiddetin Çocukların Ruh Sağlığı Üzerine Etkisi. *III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi: Bildiri Özetleri* içinde. (4-6 Haziran 2009). Akçakoca, Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu.
- Aktepe, V.(2005). Eğitimde Bireyi Tanımının Önemi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6* (2), 15-24.
- Aliyev, R. ve Tunç, E. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ve Benlik Algılarının İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21* (2), 401-418.
- Alpar, G. (2002). Suçluların Kişilik Profili. *Türk Psikoloji Bülteni, (26-27)*, 50-56.
- Altinel, T. (2008). *Edirne Şehir Merkezindeki 15-49 Yaş Kadınlarda Ruhsal Durum ve Etkileyen Faktörler* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Trakya Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı: Edirne.
- Altuntaş, G. (2012). *Boşanmış Ebeveynler ile Boşanmamış Ebeveynlerin Lise Birinci, İkinci, Üçüncü Sınıflarında Okuyan Çocuklarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı, Benlik Saygısı ve Anksiyete Düzeylerinin Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı* Beşinci Baskı (DSM-5) Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı. Çev. Ertuğrul Körođlu. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Ankay, A. (1998). *Çocuk Suçluluğu ve Alınması Gereken Önlemler*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. CİLT II. 570-572. (9-11 Eylül 1998).
- Aras, Ş.; Ünlü, G. ve Varol Taş, F. (2007). Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Polikliniđine Başvuran Hastalarda Belirtiler, Tanılar ve Tanıya Yönelik İncelemeler. *Klinik Psikiyatri*, (10), 28-37.
- Atabay, O. (2009). *Suçta Karışan Ergenler ile Karışmayan Ergenlerin Benlik Algısı Çerçevesinde Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Diyarbakır.
- Ataç, E. (2007). Suçun Kentsel Mekândaki Algısı “Güvensizlik Hissi”. *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni*, (BÜLTEN 55), 16-23.
- Atılğan, A. ve Atılğan, E. Ü. (2009). *Çocuk Hakları Paradigması ve Çocuk Ceza Yargılamasına Hâkim Olan İlkeler Açısından Türkiye’deki Düzenleme ve Uygulamaların Deđerlendirilmesi (Rapor)*. Ankara: Mattek Matbaacılık Basım Yayın Tan. San. Tic. Ltd, Şti..
- Avcı, M. (2009). *Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Erzurum İli Örneği)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Ayaz, M., Ayaz, A.B. ve Soylu, N. (2012). Çocuk ve Ergen Adli Olgularda Ruhsal Değerlendirme. *Klinik Psikiyatri*, (15), 33-40.
- Aytaç, M., Aytaç, S. ve Bayram, N. (2007). Suç Türlerini Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi. 8. *Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi*. (24-25 Mayıs 2007). İnönü Üniversitesi: Malatya.
- Balkaya, F. ve Ceyhan, E. (2007) Lise Öğrencilerinin Suç Davranışı Düzeylerinin Bazı Kişisel ve Ailesel Nitelikler Bakımından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (2007/1), 433-446.
- Balkaya, F. ve Ceyhan, E. (2007) Lise Öğrencilerinin Suç Davranışı Düzeylerinin Bazı Kişisel ve Ailesel Nitelikler Bakımından İncelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3, (11), 13-28.
- Başaran, İ. E. (1996) *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bayındır, N., Özel, A. ve Köksal, E. (2007). Çocuk Suçluluğu Demografisi: Kütahya Şehri Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 9, (1-4), 95-108.
- Baymur, F. (1993). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Bilgin, R. (2012). Sokakta Çalışan Çocukları Bekleyen Risk ve Tehlikeler, Diyarbakır Örneği. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8. (15), 79-96.
- Börekçi, E. (2012). *Suçta Sürüklenen Çocuklarda Suç Geçmişi İle Aile ve Akran Etkisinin Mükerrer Suçluluđa Etkisi, Ankara İli Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Büyüksahin Çevik, G. (2007). *Lise 3. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri ve Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Adana.
- Coşar Ciğerci, Z. (2006). *Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Çetin, H. ve Çavuşoğlu, H. (1991). Yetiştirme Yurdunda ve Aileleri İle Yaşayan Adölesanların Benlik Saygıları ve Psikolojik Belirtilerinin Karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2 (4), 137-144.
- Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (1985)
- Çocuk Koruma Kanunu. (2005). T.C. Resmi Gazete. (25876. 15 Temmuz 2005.

- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Bağlanma Stilleri ve Benlik-Kavramı Arasındaki İlişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Demirel, S.A., Eğlence, R. ve Kaçmaz, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Ruhsal Durumlarının Belirlenmesi. *Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2011), 18-29.
- Doğan, H.İ., Sevinç B. (2011). Suç Teorileri ve Şehir Güvenliği Bitlis İliyle İlgili Genel Bir Değerlendirme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13. (4), 27-53.
- Eisenberg, S.ve Delaney, J. D. (1993). *Psikolojik Danışma Süreci*. Çev. Nihal Ören, Mehmet Takkaç. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Erdoğan, M.Y. (2012). Sokakta Çalışan Çocukların Depresif Belirti Düzeylerinin Taranması Karşılaştırılmalı Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (8), 77-87.
- Ereş, F. (2009). Toplumsal Bir Sorun, Suçlu Çocuklar ve Ailenin Önemi. *Aile ve Toplum Eğitim – Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5 (17), 88-96.
- Erikçi, M. (2005). *Ana Baba Yoksunluğunun 9-15 Yas Grubu Çocukların Benlik Kavramı Üzerindeki Etkilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Ersanlı, K. (2013) *Benliğin Gelişimi ve Görevi (3. Baskı)*. Samsun: E Yazı Yayınevi.
- Ertem, Ü., ve Yazıcı, S. (2006). Ergenlik Döneminde Psiko-Sosyal Sorunlar -ve Depresyon. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (9), 7-13.
- Fidan, F. (2004) Çalışan Çocuk Olgusuna Sosyo-Psikolojik Bakış Sanayide Çalışan Çocuklar Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 30-49.
- Gezgin, M. (2010). *Suça Sürüklenen Ergenlerde Denetim Odağı, İzmir Örneğinde Bir Çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Gök, A. T. (2007). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Buldukları Ortaöğretim Kurumuna Göre Gösterdikleri Toplumsal Farklılıklar (Kahramanmaraş Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kahramanmaraş.
- Gökpınar, M. (2007). Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (72), 206-233.
- Gönültaş, D.B. (2009). *Adana İlinde Mala ve Şahsa Karşı Suç İşleyen Çocukların Sosyodemografik Özelliklerinin Ortaya Konulması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Adana.
- Gördeles Beşer, N. (2009). *Suça Yönelen Çocuk-Ergen*. III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi. (4-6 Haziran 2009). Akçakoca, Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu.
- Gürel Yılmaz, G. (2009). *Suça Sürüklenen ve Suça Sürüklenmeyen Ergenlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Gürsu, O. (2012). Ergenlerde Psikolojik Sağlığın Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5 (1), 110-130.
- Hoşgör , A. G. (2009). Sokakta Çalışan Çocukları. *ODTÜLÜLER BÜLTENİ*, (185), 8-9.
- İşık, H. (2006). Çocuk Suçluluğu ve Okullar İle İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 7 (2), 287-299.
- İlhan Tunç, A. (2008). Çocuk Koruma Kanunu ve Eğitim Tedbirinin Uygulanması Van Örneği. *V. Aile Şurası "Aile Destek Hizmetleri" Bildirileri*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- İnce, H. (2006). *Türk Ceza Hukukunda Kısa Süreli Hapis Cezalarına Alternatif Yaptırımlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Kahrıman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9 (1), 24-32.
- Kahrıman, İ. ve Polat, S. (2003). Adölesanlarda Aileden ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6 (2), 13-24.
- Kaya, Z. (2011). *Madde Kullanan ve Kullanmayan Ergenlerin Kişilik Özellikleri ve Benlik Saygısı Açısından Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Kızmaz, Z. (2004). Öğrenim Düzeyi ve Suç, Suç- Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 291-319.
- Kızmaz, Z. (2006). Suçun Önemli Belirleyenleri Olarak İktisadi Etkenler, İşsizlik ve Suç İlişkisine Sosyolojik Bir Bakış. *Polis Bilimleri Dergisi*, 8. (1), 73-90.
- Kiremitçi, M. (2008). *Farklı Suç Türünden Tutuklu Erkek Ergenlerin Benlik Algıları ile Aile Tutumlarının Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Köknel, Ö. (2001). *Kimliğini Arayan Gençliğimiz*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kurtuluş, A., Salman, N., Günbet, G., Boz, B., Cenger, C.D. ve Acar K. (2009). Denizli İlinde 12-15 Yaş Arasındaki Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özellikleri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2 (1), 8-14.
- Kurtuluş, F. (2013). *Suçta Sürüklenmiş Erkek Ergenler İle Suçta Sürüklenmemiş Erkek Ergenlerin Benlik Saygılarının Karşılaştırılması (İstanbul Anadolu Yakası Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Küçüköğlü, S. (2007). *Kanserli Ebeveynlerin Çocuklarında Görülen Psikolojik Belirtiler Yaşanan Güçlükler ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Erzurum.
- Onur, B. (1995). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik Yaşlılık Ölüm (7. Baskı)*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Ögel, K. (2014). *Çocuk, Suç ve Bireyselleştirilmiş İyileştirme*. Ankara: Çocuklar için Adalet Projesi.
- Özcan, S. (2009). *Denetimli Serbestlik Uygulamasında Motivasyonel Görüşmelerin Etkinliği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Özgüven, İ. E. (1998). *Bireyi Tanıma Teknikleri*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Sarı, C. (2008). Ergenlerin Psikolojik Belirti Düzeyleri ve Uyumlarını Yordayan Bazı Değişkenler (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Savaşır, I.; Şahin, N. H. (1997). *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme, Sık Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Seyhan, D. (2008). *Tutuklu/Hükümlü Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri, Aile ve Çevre Özelliklerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Kayseri.
- Şahin, N. H. ve Durak, A. (1994). Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory-BSI), Türk Gençleri İçin Uyarlanması. *Psikoloji Dergisi*, 9 (31), 44-56.
- Şahin, N. H., Durak Batıgün, A. ve Uğurtaş, S. (2000). Kısa Semptom Envanteri (KSE), Ergenler İçin Kullanımının Geçerlik, Güvenilirlik ve Faktör Yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13 (2), 125-135.
- Şişman, F. N.; Kadioğlu, H.; Ergün, A. ve Erol, S. (2013). Okul Çocuklarında Somatizasyon ve Somatik Belirtiler Nedeniyle Okul Revirine Başvuru Durumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4 (3), 131-136.
- Teken, M. (2016). *Karın Ağrısı Şikayetiyle Hastaneye Başvuran Çocuk ve Ergenlerde Fiziksel Sebep Bulunanlarla Bulunmayanlar Arasındaki Depresyon, Anksiyete ve Somatizasyon Değerlerinin Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Türk Ceza Kanunu. (2004). T.C. Resmi Gazete. Sayı 26386. 24 Aralık 2006.

Türk Medeni Kanunu. (2001). T.C. Resmi Gazete. Sayı 24607. 8 Aralık 2001.

Türkeri, S. S. (1995). *Çocuk İslahevleri ve Çocuk Cezaevindeki Çocukların Suç İşleme Nedenleri Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2014). *Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2013*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). Adalet İstatistikleri. İstatistiksel Tablolar ve Dinamik Sorgulama. <http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1070> (16.02.2018).

UNICEF Türkiye. (2004) Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme.

UNICEF Türkiye. (2013). *Sosyal Çalışma Görevlileri İçin Eğitim Kitabı*.

Ural, G., Gültekin Akduman, G. ve Şepitçi Sarıbaş, M. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (70), 845-856.

Usta, İ. ve Öztürk, H. (2010). Denetimli Serbestlik. *Ceza Hukuku Dergisi*, (13). 2-44.

Yağışan, N., Sünbül, A. M. ve Yücalan, Ö. B. (2007). Müzik Bölümü Öğrencilerinin Benlik İmgeleri ve Denetim Odaklarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 243-262.

Yavuzer, H. (2006). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yeşilyaprak, B., Güngör, A. ve Kurç, G. (1996) *Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*. (2. Baskı). Ankara: Varan Matbaacılık.

